

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

1 КАСТРЫЧНИКА 2013 г. АЎТОРАК № 184 (27549) Кошт 1800 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

ПАСПЯХОВАЯ АГРАРНАЯ ГАЛІНА —

ЛІЧБА ДНЯ

Br0,7 трлн,

або 0,2% ВУП склаў прафіцыт рэспубліканскага бюджэту за студзень—жнівень 2013 года, наведваючы Міністэрства фінансаў. Прафіцыт бюджэту сектара дзяржаўнага кіравання (уключае рэспубліканскі бюджэт і бюджэты дзяржаўнага пазабюджэтнага Фонду сацыяльнай абароны насельніцтва) за студзень—жнівень 2013 года склаў Br5,7 трлн, або 1,5% ВУП. Даходы бюджэту сектара дзяржаўнага кіравання за студзень—жнівень склаліся ў суме Br173,5 трлн, або 63,6% удакладненага даходавага плана. Даходы рэспубліканскага бюджэту склалі Br69,2 трлн (56,7% удакладненага даходавага плана).

І МЫ ТАМ БЫЛІ УРАДЖАЙ БЕЗ АЎРАЛАЎ

Свята «Дажыні» ў Жлобіне за тры дні наведвала некалькі тысяч чалавек. Нягледзячы на халоднае надвор'е, жыхары і госці горада адпачылі з размахам і задавальненнем.

На галоўнай сцэне «Дажынак» падвялі вынікі жніва. Самы вялікі ўраджай на рахунку Мінскай вобласці — амаль 1,7 мільёна тон збожжа. Лепшай па ўраджайнасці з гектара стала Гродзеншчына. А бясспрэчны лідар па колькасці пераможцаў — Брэсцкая вобласць. Сярод раёнаў у лідарах Баранавіцкі, Віцебскі, Буда-Кашалёўскі і Магілёўскі. Самы высокай ураджайнасці дасягнулі ў СПК «Прагрэс-Верцялішкі» Гродзенскага раёна — 85 цэнтнераў з гектара.

Пераможцы жніва-2013 атрымалі свае ўзнагароды. 12 аўтамабіляў дасталіся самым лепшым хлебаробам краіны. Іншыя атрымалі грашовыя прэміі. Перадавікі жніва з задавальненнем фатаграфаваліся на фоне святковай сцэны і новых аўтамабіляў. У інтэрв'ю казалі пра цяжкасці, але ж галоўнае — пра надвор'е, якое сёлета перашкаджала працы практычна ва ўсіх рэгіёнах. І паспяху праводзілі позна, і дажджы ішлі падчас уборачнай занадта часта...

І ўсё ж само паняцце «бітва за ўраджай» вышло ў мінулае. Галоўны сельскагаспадарчы аўтамабіль — сяўба і жніво — зараз праходзіць без аўралаў, у звычайным планавым рэжыме. Ужо месяц таму ўсе гаспадары практычна ў аргатэхнічны тэрміны завяршылі масавую уборку збожжавых каласавых, своечасова праведзена сяўба азимых культур.

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 01.10.2013 г.

Долар ЗША	9090,00 ▲
Еўра	12260,00 ▲
Рас. руб.	280,50 ▲
Укр. грыўня	1109,75 ▼

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 10°
Віцебск	+ 8°
Гомель	+ 7°
Гродна	+ 8°
Магілёў	+ 6°
Мінск	+ 7°

Надвор'е

ПЕРШЫ СНЕГ

А ўначы — да мінус 2

Гэтымі днямі надвор'е ў Беларусі пагоршыць даволі халодная і вільготная паветраная маса, паведамляе рэдакцыя спецыялістаў Рэспубліканскага гідрометцэнтра Мінпрыроды Волга Фядотава. Таму ў аўторак чакаецца невялікі дождж, а часам магчымы мокры снег. Максімальная тэмпература паветра ўдзень — 5-11 Цэльсія. У сярэдзі і чацвер тэраметрыя паветра трапіць пад уплыў скандынаўскага антыцыклону. У выніку будзе пераважна без ападкаў, а ўначы і раніцай месцамі туман. Тэмпература паветра ўначы ад 0 да мінус 4 градусаў, толькі месцамі — 1-4 Цэльсія. І ўдзень будзе сапраўды халодна, калі максімальная тэмпература будзе вагацца ад плюс 4 да 11 градусаў. Не прагназуюцца ападка і ў пятніцу, толькі ўдзень на ўсходзе краіны магчымы невялікія дажджы. Уначы і раніцай туман. Тэмпература паветра ўначы знізіцца да 0-мінус 5 градусаў. Удзень чакаецца ўжо плюс 6-13 градусаў. Паводле папярэдніх разлікаў айчынных сіноптыкаў, у апошнія дні тыдня ў нашай краіне павіна крыху пацяплець. Праўда, гэтак пацяплець не будзе моцным. А мы чакаем бабінага лета...

Сяргей КУРКАЧ

Фота БЕЛТА

Фота Марыны БЕГУНОВИЧ

зай: тое, чаго дасягнулі, — заўтра мала. Галоўная праблема, з якой трэба сёння пазмагацца і заўтра перамагчы, — гэта затырыты ў сельгасвытворчасці. Калі ў бліжэйшыя два гады мы на чвэрць не зменшым затырыты, то будзем мець сумны выгляд, — адзначыў Прэзідэнт.

Паводле яго слоў, збожжавы гаспадарцы ў Беларусі традыцыйна ўдзяляюць вялікай увазе. Практыка мінулага года паказала, што пры спрыяльных умовах надвор'я сельскагаспадарчым арганізацыям пад сілу збіраць ураджай на ўзроўні 10 млн тон. «Была пастаянна задача — замацавацца на гэтым узроўні. Мінюльга гады мы маглі гэта зрабіць. Цяпер — не атрымалася. Ва ўсіх абласцях ураджайнасць каласавых культур у гэтым годзе знізілася, і таму чакаецца валавы збор збожжа (з улікам кукурузы) каля 9 млн тон», — сказаў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што не трэба спасылацца толькі на зацяжную зіму, пазноў сяўбу і іншыя капрызы прыроды. Паколькі зменлівасць і непрадказальнасць умоў надвор'я — гэта норма работы сельскай гаспадаркі ў Беларусі, і да яе трэба быць гатовымі.

«У Беларусі, нягледзячы на складаныя ўмовы надвор'я і праблемы, чаканы валавы збор збожжа дае магчымасць поўнасцю забяспечыць краіну харчовымі і дубажным збожжам, уключаючы пшаніцу, нарыхтаваць неабходную колькасць піваварнага ячменю», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Фота БЕЛТА

Сучасныя «Дажыні» — гэта не толькі свята, але і важны сацыяльны праект. Аб гэтым заявіў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, выступаючы 28 верасня на Рэспубліканскім фестывалі-кірмашы працаўнікоў вёскі «Дажыні-2013», паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што кожны год цэнтрам святкавання становіцца адзін з беларускіх гарадоў, якому ўся краіна дапамагае пераўтварыцца да ўрачыстасці і вырашыць многія жыццёва важныя пытанні. Жлобін — сёлётыя сталіца «Дажынак» — за кароткі тэрмін набыў другую маладосць. У ім пабудавана і рэканструявана больш як трыста аб'ектаў, абноўлены дамы і вуліцы, электрыфікавана чыгунка, якая звязвае горад з Мінскам.

Прэзідэнт пахваліў жыхароў Жлобіна за тое, што яны змаглі так хутка падрыхтавацца да рэспубліканскага свята. Кіраўнік дзяржавы таксама адзначыў, што ўсё зробленае застанецца жыхарам Жлобіна як падарунак гасцінным гаспадарам фестывалю.

Аляксандр Лукашэнка акцэнтаваў увагу на тым, што за апошнія дваццаць гадоў краіна прайшла шлях ад пустых прылаўкаў і харчовых талонаў да прадуктовага багата, экспарту сельскагаспадарчай прадукцыі на \$5 млрд. У суверэннай Беларусі, як ні ў адной краіне СНД, створана надзейная база аграпрамысловага комплексу, працуюць магутныя трактарны і аўтамабільныя заводы, прадпрыемствы сельскагаспадарчага машынабудавання і па вытворчасці ўгнаенняў, якія не толькі забяспечваюць патрэбы беларускіх аграрыяў, але і актыўна працуюць на знешнім рынку.

Паводле слоў Аляксандра Лукашэнка, дзякуючы сістэмнаму дзяржаўнаму палітыцы ад адраджэнні і развіцця вёскі ў краіне не дапусцілі сур'ёзных памылак на шляху станаўлення аграрнай галіны і захавалі галоўны запал яе прагрэсіўнага развіцця — буйнатарнавую вытворчасць. Прадумана ўклалі грошы ў мадэрнізацыю матэрыяльнай базы сельскагаспадарчых прадпрыемстваў і палітычную сацыяльную сферы вёскі, здолелі

захаваць і падтрымаць працавітае беларускае сялянства, прыцягнуць у вёску высокакваліфікаваных спецыялістаў і стварыць умовы для замацавання там моладзі ў будучым. Адышло ў мінулае само паняцце «бітва за ўраджай». Галоўны сельскагаспадарчы кампані — сяўба і жніво — ужо праходзіць без аўралаў, у нармальным планавым рэжыме.

Высокатэхналагічныя вытворчыя аб'екты складаюць аснову айчынай жывёлагадоўлі. З 2005 года пабудавана каля 500 малочна-тварных комплексаў і ферм, амаль 2 тыс. прайшлі карэнную рэканструкцыю.

Як адзначыў кіраўнік дзяржавы, дасягненні аграрнай галіны відавочныя. На працягу шэрагу гадоў у разліку на душу насельніцтва асноўных відаў сельскагаспадарчай прадукцыі Беларусь займае першае месца сярод краін СНД, а па збожжы ідзе на адным узроўні з вядомымі ўсёасноўнымі жытніцамі Украіны і Казахстана. Па вытворчасці мяса Беларусь зраўнавалася з

Фота Марыны БЕГУНОВИЧ

Германіяй, а па малазуч прыкладна ў два разы абганяе развіццё ў аграрных адносінах еўрапейскай краіны. Параўнальна невялікая Беларусь уваходзіць у пяцёрку сусветных лідараў па экспарте малакапрадуктаў.

Адзначаючы дасягненні беларускіх аграрыяў, кіраўнік дзяржавы разам з тым адзначыў, што сучасныя рэаліі патрабуюць яшчэ больш высокай выніку. «Было б няправільна, калі б я не ска-

Фота Марыны БЕГУНОВИЧ

лена задача — замацавацца на гэтым узроўні. Мінюльга гады мы маглі гэта зрабіць. Цяпер — не атрымалася. Ва ўсіх абласцях ураджайнасць каласавых культур у гэтым годзе знізілася, і таму чакаецца валавы збор збожжа (з улікам кукурузы) каля 9 млн тон», — сказаў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што не трэба спасылацца толькі на зацяжную зіму, пазноў сяўбу і іншыя капрызы прыроды. Паколькі зменлівасць і непрадказальнасць умоў надвор'я — гэта норма работы сельскай гаспадаркі ў Беларусі, і да яе трэба быць гатовымі.

«У Беларусі, нягледзячы на складаныя ўмовы надвор'я і праблемы, чаканы валавы збор збожжа дае магчымасць поўнасцю забяспечыць краіну харчовымі і дубажным збожжам, уключаючы пшаніцу, нарыхтаваць неабходную колькасць піваварнага ячменю», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што не трэба спасылацца толькі на зацяжную зіму, пазноў сяўбу і іншыя капрызы прыроды. Паколькі зменлівасць і непрадказальнасць умоў надвор'я — гэта норма работы сельскай гаспадаркі ў Беларусі, і да яе трэба быць гатовымі.

«ПРАМАЯ ЛІНІЯ»

ЗАДАЙЦЕ ПЫТАННЕ МІНІСТРУ АДУКАЦЫІ!

У чацвер 3 кастрычніка, з 10.00 да 11.00, у рэдакцыі газеты «Звязда» пройдзе «прамая лінія» з міністрам адукацыі Сяргеем Аляксандравічам МАСКЕВІЧАМ. У чым сутнасць эксперымента па ўкараненні новай галіновай сістэмы аплатаў працы педагагічных работнікаў? Чаму навунасць кваліфікацыйнай катэгорыі не адбываецца на заробках педагагаў? Як вызваліць педагагічных работнікаў ад паперовай валакаты? Ці трэба ўводзіць для выпускнікоў педагагічных спецыяльнасцяў іспыты на прафесійную прыдатнасць? Удзель у мерапрыемствах шостага школьнага дня — права ці абавязак школьнікаў? На гэтыя і іншыя пытанні адкажа наш суразмоўца.

Тэлефонныя нумары на выхадзе (8 017) 287 18 66; (8 017) 287 18 71
Папярэднія пытанні можна задаць па тэлефоне (8 017) 287 17 41 або па e-mail nikalava@mail.ru.

Анлайн-канферэнцыя

Пётр ГРУШНИК:

«ГЭМА ПАВЕЛІЧЭННЯ ПРАЦАЗДОЛЬНАГА ЎЗРОСТУ Ў КРАІНЕ НЕ АБМЯРКОЎВАЕЦЦА»

Ці плануецца ўвядзенне страхавання ад беспрацоўя і ў чым яно заключачецца? Якія спецыяльнасці запатрабаваны на рынку працы? Ці мае права беспрацоўны ўзяць бальнічны? Ці чакаецца ў бліжэйшыя месяцы масавае вызваленне працоўнай сілы на прадпрыемствах?

На гэтыя і іншыя пытанні можна было атрымаць адказ падчас час анлайн-канферэнцыі на тэму «Занятасць і беспрацоўе» з удзелам першага намесніка міністра працы і сацыяльнай абароны Беларусі Пятра ГРУШНИКА і прадстаўнікоў упраўлення палітыкі занятасці Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, якая прайшла ўчора на сайтах Міністэрства працы і сацыяльнай абароны і БЕЛТА.

ДА ВЕДАМА ЧЛЕНАЎ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ 2 кастрычніка 2013 года ў 10.00 у зале пасяджэнняў Савета Рэспублікі (вул. Чырвонаармейская, 9) адбудзецца адкрыццё трэцяй сесіі Савета Рэспублікі пятага склікання.

Дарогамі вызвалення

ПАМЯЦЬ КЛІМАВІЦКАЙ З'ЯМЛІ

Эпапея Вялікай Айчыннай вайны ўсё далей адыходзіць у глыб гісторыі. Усё менш становіцца ўдзельнікаў кровапралітных баёў, сведак тых падзей. Толькі падзвігі і хваеры беларускага народа, вынікі мінулай вайны, цана Вялікай Перамогі і шматлікія даты ваенных гадоў навек застануцца ў гістарычнай памяці беларусаў.

Да такіх дат адносяцца і дні вызвалення кожнага населенага пункта Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў. Што ні дата — то асабістая гісторыя, якая складала летапіс Другой сусветнай вайны. Партацкі гэтыя старонкі чытачам «Звязды» прапануецца ў праекце выдання «Дарогамі вызвалення».

...Восень 1943 года. Эпіцэнтрам падзей Вялікай Айчыннай вайны становіцца ўсход Беларусі. Вызвалючы родную зямлю ад гітлераўцаў, Чырвоная Армія паступова пракладвае шлях да Перамогі. Дзень за днём савецкай войскі нясуць насельніцтву глыток жыцця і подых волі. Аднаўляюцца прадпрыемствы — ажываюць гарады. У конах хат віднеецца дымок — адраджаюцца вёскі. Людзі вяртаюцца дамоў. Каму пашанцавала — у больш-менш цэлыя хаты. Каму не — на руны, паяпілчы... І пачынаюць будаваць жыццё нанова, быццам толькі што з'явіліся на свет. Гэтыя часны сталі другім днём народзінаў для кожнага горада, вёсачкі, чалавека. Для клімавіцкіх жыхароў такім днём стала 28 верасня 1943 года.

Фота Марыны БЕГУНОВИЧ

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

УРАД ЗША МОЖА СПЫНІЦЬ ПРАЦУ

ЗША падрыхтаваліся да спынення працы федэральнага ўрада — час, адведзены Кангрэсу для таго, каб прыняць законпраект аб часовым бюджэце, мінае, а заканадаўчы няпрэзданні не далі падставы спадзявацца на вырашэнне канфлікту, піша The Wall Street Journal. Калі кампраміс не будзе знойдзены, з 1 кастрычніка (тады ў краіне пачынаецца новы фінансавы год) федэральны ўрад не зможа выплачваць зарплату чыноўнікам і фінансавальнікам іншых свае выдаткі. У выніку 800 тысяч дзяржслужачых, з агульнай колькасці ў 2,1 млн чалавек, будуць адраўлены ў неаплачаны водгук. Праўда, заканадаўчы падрыхтаваліся: прынялі законпраект, які забяспечыць працу ключавых структур, у тым ліку арміі, авіядзясветчараў, пажарнага кантролю, і пасля 1 кастрычніка. З-за бюджэтных рознагалоссяў паміж дэмакратамі і рэспубліканцамі праца амерыканскага ўрада неаднаразова прыпынялася і раней. Даўжэй за ўсё, тры тыдні, дзверы федэральнага міністэрства і ведамстваў былі зачынены ў снежні 1995—студзені 1996 года.

У ВЯЛІКАБРЫТАНІ ПРАПАНУЮЦЬ ЛЕГАЛІЗАВАЦЬ НЕБЯСПЕЧНЫЯ НАРКОТЫКІ

Адзін з самых вопытных змагароў з крымінальнымі групамі ў Вялікабрытаніі, кіраўнік аддзялення паліцыі ў горадзе Дэрме Майк Бартан заявіў, што прама забарона на наркатычны клас «А» (найбольш небяспечныя) павіна

быць радыкальна перагледжана. Яго праект прадугледжвае, што Нацыянальная служба аховы здароўя будзе пастаўляць прэпараты людзям, якія пакутуюць ад нарказалежнасці, і тым самым разбурць манопалію, стварэнню крымінальнымі групамі. Бартан параінуе забарону на наркатыкі ў Брытаніі з антыалькагольным заканадаўствам у Амерыцы 1920-х гадоў, якая справакавала росквіт мафіі на чале з Аль Капоне. У снежні 2012 года прэм'ер-міністр краіны Дэвід Кэмеран адхіліў стварэнне каралеўскай камісіі па дэкрміналізацыі і легалізацыі забароненых прэпаратаў, бо, на яго думку, палітыка ўрада па барацьбе з наркатыкамі досыць эфектыўная.

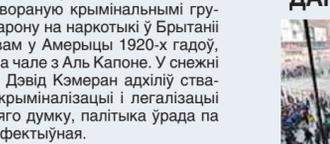
ПАЛІВА БУДУЦЬ ВЫРАБЛЯЦЬ З БАКТЭРЫЙ?

Навукоўцы Карзі стварылі генетычна мадыфікаваныя бактэрыі. Мікраарганізмы здольныя вылучаць бензін, які ў будучыні можа атрымаць шырокае прымяненне. Гэтыя атрыманыя ў Карэйскім інстытуце перадавой навуцы і тэхналогій бактэрыі здольныя паглынаць глюкозу і вылучаць бензін. З аднаго літра раствору, які змяшчае такія бактэрыі, было атрымана 580 міліграмаў паліва. Яа адзначаюць навукоўцы, тэхналогія атрымання паліва з дапамогай бактэрыяў была распрацавана ў 2010 годзе ў ЗША, аднак яна дазваляла вырабляць толькі б'ядзельнае паліва ці насычаны вуглевадарод (алкан), які уваходзіць у склад нафты і прыроднага газу. І хоць цяпер атрыманае паліва таксама трохі адрознаваецца ад звычайнага бензіну, яно ўсё адно можа шырока прымяняцца.

Навукоўцам і раней удавалася атрымаць паліва пры дапамозе бактэрыяў. Так, надаўна амерыканскія спецыялісты выявілі ў кішчэчніку вялікіх пандуаў больш за 40 відаў бактэрыяў, якія перапрацоўваюць раслінныя матэрыялы ў біяэтаноў, што выкарыстоўваецца ў якасці альтэрнатыўнага паліва.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

APPLE — САМЫ ДАРАГІ БРЭНД

Амерыканская гандлёвая марка Apple заняла першую пазіцыю ў спісе самых дарагіх брэндаў свету, другое і трэцяе месцы, адпаведна, у Google і Coca-Cola. Паводле рэйтыngu кансалтынгавага агенцтва Interbrand, кошт «яблычнага» брэнда вырас на працягу 2013 на 28% і ацэньваецца ў 98,3 мільярда долараў. Брэнд іншага рэзідэнта Крам'яневай даліны, інтэрнэт-гіганта Google, прадэманстраваў яшчэ больш высокую тэмпу росту цаны — 34%, і заняў другое месца з вынікам у 93,3 мільярда. Папярэдні лідар Coca-Cola апусціўся на трэцюю пазіцыю: яго кошт склаў 79,2 мільярда долараў з тэмпам росту ўсяго ў 2%. У першую пяцёрку самых дарагіх брэндаў таксама увайшлі IBM (78,8 млрд) і Microsoft (59,546 млрд). Другую палову топ-10 склалі General Electric (46,9 млрд), McDonald's (41,9 млрд), Samsung (39,6 млрд), Intel (37,3 млрд) і Toyota (35,3 млрд).

КОРАТКА

Пенсіянеры ў Мінску ў Дзень пажылых людзей атрымаюць скідкі на бытавыя паслугі. З поўным пералікам арганізацый, якія прадастаўляюць скідкі, можна азнаёміцца на сайце Упраўлення бытавога і гасціннасці асобнага абслугоўвання насельніцтва Мінгарвыканкама.

Беларусь учора выканала свае абавязальствы па крэдыце стэнд-бай Міжнароднага валютнага фонду і ажыццявіла чарговае пагашэнне асноўнага доўгу ў памеры 54,7 млн СДР, што эквівалентна \$83,9 млн.

Абласны суботнік пройдзе на Міншчыне 12 кастрычніка з удзелам усіх арганізацый і насельніцтва рэгіёна.

Крыніцай масавага атручэння дзяцей у школах Магілёўскай вобласці былі глазураваныя сыркы. Пры гэтым тэрмін годнасці сыркоў не выклікаў пытанняў.

«Белавія» адновіць выкананне чартарных рэйсаў у Егіпет у кастрычніку. З 18 кастрычніка плануецца пачаць палёты ў Хургаду, а з 20 кастрычніка — у Шарм-эль-Шэйх.

У Дзень пажылых людзей мы спыталі ў сваіх чытачоў:

«ЯК БЫ ВЫ ХАЦЕЛІ СУСТРЭЦЬ СВАЮ СТАРАСЦЬ?»

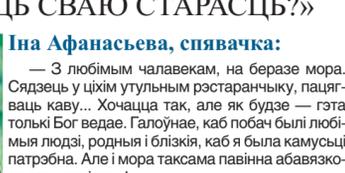

Іна Афанасьева, спявачка:

— З любімым чалавекам, на берэзе мора. Сядзець у ціхім утульным рэстаранчыку, пацяваць каву... Хоцачца так, але як будзе — гэта толькі бава ведае. Галоўнае, каб побач былі любімыя людзі, родныя і блізкія, каб я была камусьці патрэбна. Але і мора таксама павіна абавязкова прысутнічаць!

Айцэн Мікалай, іерманах:

— Спачатку аб тым, чаго не хацелася б: не хацеў бы хвароць, таму што вельмі не хочацца быць для кагосьці цяжарам — больш за ўсё гэтага баюся. А хацелася б — мець спакой і час для разважанняў, для сузірання. Хаць чытаць, думаць, мець зносіны з людзьмі. Дарэчы, іерманахы ў староасці жывуць у манастыры, у келлях. Хоць яны на службе, моляцца... Зараз маё жыццё больш мітусіцца: я займаюся будаўніцтвам храма, добрачынасцю, наведваю школы, бальніцы. Можна сказаць так: мітусся — гэта мая маладосць. А старасць, спадзяюся, будзе такой — сузіранне, мудрасць, спакой, стасункі з Богам. Гэта мой ідэал староасці.

Міхаіл Варыкаш, дырэктар ЖЭСа №32 ЖРЭА Заводскага раёна г. Мінска:

— Я, калі шыра, яшчэ не думай пра гэта. Адчуваю сябе поўным энергіяй! Думаю, што калі выйду на пенсію, буду летам адпачываць на дачы: важдачца з грядкамі, хадзіць у лес... А зімой — у горадзе, уначу гадаваць. Падрыхтавала Святлана БУСЬКО.

ГАРАНТЫЯ ХАРЧОВАЙ БЯСПЕКІ КРАІНЫ

«Дажынкі» — нагода пагаварыць аб будучым ураджаі

Прэзідэнт адзначыў, што штогод дзяржава ўкладвае ў аграрны сектар амаль \$2 млрд. Паводле яго слоў, у бліжэйшай перспектыве такая падтрымка будзе выдзяляцца адрасна, толькі на мэтавыя праграмы развіцця галін АПК і буйной інвестыцыйнай праякты, якія дадуць хуткую аддачу.

«Сёння важнейшая задача для аграрыяў — навучыцца працаваць на прынцыпах самафінансавання і атрымліваць прыбытак, — падкрэсліў Аляксандр Лукашанка. — Неабходна паўсюдна на інвацыйнай тэхнічна-тэхналагічнай аснове павысіць эфектыўнасць выкарыстання прыродных, матэрыяльных і працоўных рэсурсаў. Прадуюжыць аптымізацыю аграрнай вытворчасці ў напрамку стварэння буйных холдынгаў і прадуктовых кампаній. Гэта павінна стаць асновай для ўсіх кіраўнікоў аграрнай сферы». Савету Міністраў да канца года даручана прапрацаваць адпаведныя аспекты.

Кіраўнік дзяржавы выказаў упэўненасць, што ў фестывалі-кірмашу «Дажынкі» ёсць будучыня, аднак прапанаваў падумаць над тым, як праводзіць яго яшчэ больш эфектыўна, у новым фармаце, больш шырока адзначаць гэта свята ў рэгіёнах.

Аляксандр Лукашанка па традыцыі ўзнагародзіў пераможцаў рэспубліканскага спаборніцтва па ўборцы ўраджаю эжобжывых і зернебабовых культур, якія занялі ў 2013 годзе першыя месцы. У якасці ўзнагароды перададзілі атрымалі легкавыя аўтамабілі і грашовыя прэміі.

Для ўдзельнікаў і гасцей фестывалю-кірмашу была арганізавана шырокая культурна-забавляльная праграма, цэнтральнай падзеяй якой стаў канцэрт майстроў мастацтваў «Омельшчына фестывальная — працаўнікам вёскі Рэспублікі Беларусь».

Падумаць ёсць над чым

Прэзідэнт таксама адказаў на пытанні журналістаў. У Кіраўніка дзяржавы пацкавіліся яго меркаванне адносна перспектыв развіцця фестывалю-кірмашу «Дажынкі».

Аляксандр Лукашанка лічыць, што гэта свята магло б стаць турыстычным брэндам Беларусі. «Я быў бы гэтакім вельмі рады. І наўрад ці знойдзецца чалавек, які выказаў бы прорыгелты пункт гледжання. Гэта сапраўды было б добра», — адзначыў кіраўнік дзяржавы. Прэзідэнт звярнуў увагу, што і цяпер на «Дажынкі» прыязджаюць замежныя госці, аднак гэта ўсё ж адзікі. «Дажынкі, калі б мы разгарнуліся так, што да нас на «Вялікім» ехалі б з усіх канцоў свету, было б надзвычайна», — сказаў Прэзідэнт. «Але мы такой вялікай задачы не ставілі», — дадаў ён.

Паводле яго слоў, людзі, якія пабывалі на «Дажынках», едуць са свята з добрымі ўражаннямі. Аляксандр Лукашанка лічыць, што фестываль-кірмаш мог бы прыцягнуць і беларусаў, якія пражываюць за межамі краіны, а таксама жыхароў суседніх з Беларуссю дзяржаў, славянскіх краін. «Словам, ёсць над чым падумаць. Нам варта ў гэтым напрамку прапрацаваць», — рэзюмаваў Прэзідэнт.

Адказваючы на пытанне аб тым, што неабходна для картовага якаснага кроку ў развіцці сферы сельскай гаспадаркі, кіраўнік дзяржавы адзначыў, што гэта галіна павінна выходзіць на самазабеспячэнне. Прэзідэнт падкрэсліў, што для сельскай гаспадаркі ў Беларусі сапраўды ямаля зроблена: «Кожны год мы ўкладваем у сельскую гаспадарку, дапамагаем вёсцэ на суму да \$2 млрд. А ўвогуле амаль \$50 млрд за апошнія гады інвеставалі ў сельскую гаспадарку». «Таму наступны крок павінен быць не за дзяржавай, а за аграрыямі. Сёння аграры павінны нам даць больш прадукцыі з меншымі затратамі. Гэта самае галоўнае. Калі мы не скароцім у сельскай гаспадарцы затраты на вытворчасць прадукцыі, мы будзем неканкурэнтаздольнымі нават на ўласным рынку», — адзначыў кіраўнік лідар.

Пры гэтым Аляксандр Лукашанка запэўніў, што асобныя высокакортнабельныя праякты, якія хутка акупляюцца, дзяржава будзе падтрымліваць, а ў астатнім аб'ёмы падтрымкі будучы скарачацца. «Не толькі таму, што Расія ўступіла ў СГА, што мы ў Мытным саюзе маем абсяг зацэствальнасці. Справа ў тым, што сельская гаспадарка павінна выходзіць на самазабеспячэнне», — заявіў Прэзідэнт.

Кіраўнік дзяржавы таксама лічыць, што ў Беларусі мэтазгодна займацца вырошчваннем асобных культур, якія імпартуюцца, але, магчыма, не вельмі традыцыйныя для айчынных аграрыяў. Так, яшчэ некалькі гадоў таму большую частку цыбулі і часнаку даводзілася завозіць з-за мяжы, але цяпер гэта прадукцыя ў дастатковай колькасці вырошчываецца ў Беларусі. У якасці прыкладу Аляксандр Лукашанка прывёў і той факт, што ў Беларусі ўдаецца паспяхова вырошчываць нават бахчывыя культуры.

Паводле слоў кіраўніка дзяржавы, вельмі важна навучыцца эфектыўна гандляваць атрыманай прадукцыяй. «Вядома, тыя, хто займаецца гэтым, урад і губернатары, прыбаўляюць з году ў год, яны многаму навучыліся. Гэтакім садзейнічалі буйныя мясныя і малочныя кампаніі. Яны выходзіць на рынкі. І самае галоўнае, што з цэнтра гэтыя працэсы рэгулююць такім чынам, што гэтыя кампаніі не канкуруюць самі з сабой, дапусцім, на рынку Расіі», — адзначыў кіраўнік лідар.

«Але ўсё роўна самай галоўнай праблема для краіны ўвогуле і для сельскай гаспадаркі ў прыватнасці — навучыцца гандляваць, дорага прадаваць сваю прадукцыю», — лічыць Аляксандр Лукашанка.

Пытанне дэвальвацыі нацыянальнай валюты не стаіць

Журналісты пацікавіліся ў Прэзідэнта сітуацыяй у грашова-кредытнай сферы, папрасішы пракаментаваць размовы аб магчымай дэнамінацыі і дэвальвацыі беларускага рубля.

Аляксандр Лукашанка заявіў, што пытанне дэвальвацыі нацыянальнай валюты на гэты час не стаіць: «Пытанне з дэвальвацыяй нацыянальнай валюты наогул сёння не стаіць. Навошта ставіць задачу абясцэння, дэвальвацыя нацыянальную валюту? Наўноўна, ніводны кіраўнік такую задачу перад сабой не ставіць. Наадварот, нам трэба ад яе адзіцца».

Аляксандр Лукашанка нагадаў, што ўжо гаварыў, што ў краіне не будзе штучна падтрымлівацца беларускі рубель, як і іншыя валюты ў выпадку ўмацавання беларускага рубля. Паводле яго слоў, усё будзе залежаць ад попыту і прапанавання.

«Будзе вялікі попыт на валюту — будзе абясцэннацца беларускі рубель, не будзе гэтага попыту — спакойнай будзе сітуацыя, спакойна выйдзем з гэтага становішча», — дадаў ён.

Аляксандр Лукашанка адзначыў, што дзяржава будзе выкарыстоўваць як інструменты, каб не дапусціць рэзкіх ваганняў курсу. «Нацыянальны банк, вядома ж, умеваваць курс у працэс, каб збіць гэтыя вострыя пікі. Калі, дапусцім, розкае падзенне — мы падтрымліваем сваю нацыянальную валюту, рэзка прапанаваць на валюце — Нацыянальны банк скупляе. Былі такія перыяды», — сказаў Прэзідэнт. Паводле яго слоў, з пачатку года куплена прэзідэнт на \$150-200 млн валюты больш, чым прададзена. «Але апошнімі месяцамі, я гляджу, наш народ пабег у абменныя пункты. Ну, бяжыць», — сказаў кіраўнік дзяржавы. — Мы ўжо навучанья горкім вопытам.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Яшчэ раз падкрэсліваю: ваш лёс у гэтым плане ў вашых руках».

Прэзідэнт таксама пракаментаваў сваю нядаўнюю заяву аб магчымасці ўвядзення вязыноў пошліны для беларускіх грамадзян. Аляксандр Лукашанка адзначыў, што такі варыянт прапанаваўся ў якасці магчымай меры для зніжэння адтоку валюты за мяжу.

«Я клапацуюся не за тое, каб забараніць выезд нашым грамадзянам, я перажываю, што пад \$3 млрд валюты вывозіцца штогод з краіны», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

«А ўвогуле, гэта сур'ёзнае пытанне. Мы гаворым аб валюце, што ёсць праблема. Вы ведаеце, колькі нашы мяшчочнікі-чаўночнікі вывозяць валюты за межы краіны? Пагранічнікі падлічылі — за \$2 млрд. Калі б гэта ў краіне заставалася, то мы жылі б зусім інакш», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

«Кажуць: вы вырабляйце, як на Захадзе, — мы будзем гэтыя «шмоткі» купляць у Беларусі. Па-мойму, нашы надзэрна сёння гандлююць і вырабляюць, і можна нармальна аддзецца, — лічыць Прэзідэнт. — Па-другое, а калі ў гэтай сітуацыі трэба аддзецца ў беларускае, пацярпець? Вось ты вельмі вялікі прыліхнік нямецкага адзэння, напрыклад, ну пацяры ў гэтай сітуацыі. Не, ніхто ж не хоча! Ён купіў тут долары або еўра, адносна надарога, выехаў, вывез гэту валюту». Аляксандр Лукашанка падкрэсліў, што яго непакоіць тое, што тым самым падтрымліваецца эканаміка Еўрапейскага саюза.

«Таму я і гавару, што трэба шукаць нейкія рычагі, які іншыя дзяржавы гэта робяць. Добра, не будзем з цябе браць сто долараў, але будзем увозіць «шмоткі», як у іншых дзяржавах, запласці пошліну. Гэта ж нармальна, цывілізавана», — адзначыў Прэзідэнт. Ён дадаў, што урад па яго даручэнні думае над гэтым.

У той жа час Аляксандр Лукашанка адзначыў, што ў Беларусі неабходна вырабляць такую прадукцыю, каб насельніцтва не ехала за ёй за межы краіны.

Прадстаўнікі СМІ таксама папрасілі кіраўніка дзяржавы пракаментаваць змяшчэння ў асобных выданнях домьслы, што мера стрымання гендырктару «Уралкалія» Уладзіслава Баумгертнеру была зменена спецыяльна пад прывезд у Беларусы Прэзідэнта Расіі Уладзіміра Пуціна.

«Мы з Пуціным і тыдзень таму сустракаліся, і Прэзідэнт Беларусі нікога не выпускаў. Гэта каб, можа, мяне ўкалоць, можа, яшчэ кагосьці», — адзначыў кіраўнік лідар.

«Што датычыцца гэтага арыштанта, то ён і тыя, хто непакоіцца ў сувязі з гэтым, няхай дзякуюць яго маці. Яна звярнулася да мяне з пісьмом тры ці чатыры дні таму. Яна, як мне дакладвалі, прыязджала сюды, папрасіла змякчыць яму меру пакарання», — расказаў Прэзідэнт. — Я рашэння не прымаў. Я выказаў сваё меркаванне: каб працэс не пацярыў, няхай следчыя вырашаюць, яе су супраць, калі яму будзе зменена мера пакарання».

«Следчыя разгледзілі гэту праблему абсалютна незалежна і палічылі магчымым на гэтым этапе выпусціць яго з засценкаў пад дамошні арышт. Ён аплачвае сам кватэру і ўсе паслугі. Такая была умова. І пад гарантыі маці яго выпусцілі, маці з ім жыўе і глядзіць за сваім сынам. Яна, напэўна, вельмі добры чалавек», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

У калійнай сферы пачынаем спакойна вырўльваць

«Таму ён няхай дзякуе толькі маці, ні Лукашанку, ні Пуціну, ні Мядзведзеву», — падкрэсліў Прэзідэнт. Гаворачы аб сітуацыі ў калійнай сферы, кіраўнік дзяржавы адзначыў: «Мы і без іх спакойна пачынаем вырўльваць, да нас прыязджаюць і на мяне асабіста выходзяць людзі, якія хочуць купіць калійныя ўгнаенні ў Беларусі». Паводле слоў Аляксандра Лукашанкі, беларускія калійныя ўгнаенні значна больш якасныя, чым у расійскай кампаніі, але самае галоўнае тое, што ўсё хочучы мець справу з надзейным партнёрам. «У нас дзяржаўная арганізацыя, кампанія. Яна сябе сур'ёзна зарэкамендавала. Мы гандлюем і будзем гандляваць, і расіяне да нас прыедуць», — сказаў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашанка паведаміў, што калійная тэма закраналася і ў яго размовах з Уладзімірам Пуціным. «Мы з ім як асобную праблему гэта не абмяркоўвалі. Але, калі закраналі тэму ў самалёце ў час пералёту ў Калінінград, я сказаў: «Усё роўна вы прыйдзеце да нас, у калійную кампанію». Ён адказаў, што зусім гэтага не выключнае. Там змяняюцца ўласнікі, ёсць мора жадаючых купіць гэтыя актыў, сказаў кіраўнік беларускі дзяржавы.

«А галоўнае — я сказаў: нікому не дазволена да нас выпіраць ногі. Мы суверэнная незалежная дзяржава і свае інтарэсы будзем як належыць абараняць», — рэзюмаваў Аляксандр Лукашанка.

Важныя сацыяльныя праякты

У святочным Жлобіне Аляксандр Лукашанка прыняў удзел у адкрыцці руху пасажырскіх электрацягнікоў на электрыфікаваным участку дарогі Асіповічы — Жлобін.

Прэзідэнт далажылі аб завяршэнні электрыфікацыі чыгункі на гэтым участку і планах па далейшай электрыфікацыі Беларускай чыгункі да 2020 года. Рэалізацыя адпаведных планаў даць магчымасць павысіць транзітнаў прывабнасць міжнародных транспартных калідораў, якія праходзяць па тэрыторыі Беларусі, знізіць эксплуатацыйныя расходы і сабекошт перавозак.

Што датычыцца ўчастка Асіповічы — Жлобін, то з яго ўвядзеннем завяршаны першы этап рэалізацыі інвестыцыйнага праекта, што прадугледжвае паэтапную электрыфікацыю да 2015 года трох участкаў: Жлобін — Асіповічы, Гомель — Жлобін і Жлобін — Калінінград. Як далажыў Прэзідэнт на пачатку БЧ Уладзімір Марозаў, электрыфікацыя гэтых участкаў даць магчымасць скараціць спажыванне паліўна-энергетычных рэсурсаў больш як на \$11 млн у год і значна палепшыць эксплуатацыйныя характарыстыкі.

Паводле слоў Уладзіміра Марозава, усяго ў Беларусі з улікам новага ўчастка электрыфікавана каля 1 тыс. км чыгункі пры агульнай працягласці 5,5 тыс. км. Менавіта на яе прыпадае значная частка аб'ёму грузаперавозак. У бліжэйшыя гады працэнт электрыфікаваных чыгунак у Беларусі плануецца дзвеці да 23 працэнтаў з цяперашніх 16 працэнтаў.

Прэзідэнт пацікавіўся, як рэалізуецца заручэнне па стварэнні пасажырскіх чыгуначных зносінаў між сталіцай Беларусі і Нацыянальным аэрапортам Мінск. Міністр транспарту і камунікацый Анатоль Сівак далажыў, што стварэнне асобнай прамой пасажырскай лініі мэтазгодна, зыходзячы з парўнальна невялікіх аб'ёмаў пасажырапатоку. Разам з тым выкарыстанне існуючай чыгуначнай інфраструктуры з будаўніцтвам адгалінавання на аэрапорт значна зменшыць кошт праекта. Пры гэтым час на перавозку пасажыраў павялічыцца ўсяго на 10-15 хвілін.

Аляксандр Лукашанка таксама азнаёміўся з добраўпарадкаваннем і сацыяльна-эканамічным развіццём Жлобіна і Жлобінскага раёна, наведваў узвядзеныя ў горадзе новыя аб'екты.

Азнаёміўшыся з добраўпарадкаваннем горада і новымі сацыяльнымі аб'ектамі, Аляксандр Лукашанка даў высокую ацэнку праведзенай рабоце і падкрэсліў, што цяпер галоўнае ўсё гэта захаваць і максімальна эфектыўна выкарыстоўваць на карысць людзей.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашанка лічыць, што «Дажынкі» маглі б стаць турыстычным брэндам, прыцягнуць у тым ліку

Дзяўчаты займаліся з вопытнымі выкладчыкамі па дзфіле і харэаграфіі. Менавіта таму на конкурсе прадэманстравалі ўсё, што вымушлі на працягу тыдня падчас падрыхтоўкі ў Жлобіне. Свой вопыт час яны праводзілі не менш насычана: напрыклад, пабывалі ў аквапарку і Лядовым палацы «Металург», наведалі футравую фабрыку «Белфа».

беларусаў, якія пражываюць за межамі краіны, а таксама жыхароў суседніх славянскіх краін. Ужо сёння святка прыцягвае ўвагу замежных гасцей. Мы су-

стрэлі тут і расіяні, і кітайцаў. І ім было цікава ўсё тое адметнае, нацыянальнае, што захавалася ў народзе. Гэта тычылася і адзэння, і народных промыслаў, і

ВЫБРАЛІ І «МІС ДАЖЫНКІ-2013»

Па под'юме святочнага горада прайшліся васямнаццаць прыгажунь з усёй Беларусі, што змагаліся за права быць першай і атрымаць жаданы тытул «Міс Дажынкі-2013».

Госці канцэрта і журы ацэньвалі выходы канкурсантак у розных вобраззах, падрыхтаваных ААТ «Цэнтр Моды». Хоць выходы на под'юм было нямат, але журы выбрала пераможцу. Ёй аказалася Святалана Гарбачова, прадстаўніца Віцебскай вобласці.

Марына БЕГУНКОВА, фота аўтара.

Спорт-тайм

«СУХАЯ» ПЕРАМОГА «ЗУБРАЎ»

У тыднёвым спартыўным аглядзе «Звязда» распыадае пра падзеі 25-га тура чэмпіяната Беларусі па футболе, доўгачаканую перамогу хакейнага «Дынама» і медальны ўраджай беларускіх дзюдаістаў на прэстыжным турніры ў Казахстане.

1. У нядзелю на барысаўскім гарадскім стадыёне было гарача: БАТЭ нечакана саступіў «Тарпеда-БелАЗ» — 0:1. Амаль што ў самым канцы матча вароты Андрэя Гарбунова паразіў жодзіскай паўабаронца Арцём Васкоў. Настаўнікі абедзвюх камандаў сышліся ў думцы, што гульня атрымалася складанай. Так, **Галоўны трэнер «Тарпеда» Ігар КРЫВУШОНКА** адзначыў: «Мы шмат часу правялі ў абароне. Настраіваў на гэта хлопцаў. Асноўнай задачай было згуляць уважліва і паспрабаваць знайсці свой шанс у контратацы. Дзякую падпалечным, што не апускаюць рукі, працягваюць змагацца, набіраць ачкі». Дарэчы, цяпер «аўтазаводцы» займаюць пяты радок у турнірнай табліцы і на тры ачкі адстаюць ад «Гомеля».

А вась падпалечныя Віктара Ганчарэнкі захоўваюць лідарства, на два ачкі апырэджаючы «Шахцёр». Між тым, «Гомель»

свой матч 25-га тура праіграў мінскаму «Дынама» — 0:1. Голам вылучыўся Аляксандр Бычонка. Тым не менш **настаўнік бела-сініх Роберт МААСКАНТ** застаўся незадаволеным гульнёй сваіх футбалістаў: «Праваў не лепшы матч. У першай палове павольна пачыналі атака і дрэнна камбінавалі. Але ў цэлым выгледзілі лепш за сапернікаў. У другім тайме трохі дэмаглі збрэбленыя замены. Але галоўнае — цяпер у нас ёсць аднасць. Мы змагаемся адзін за аднаго, і гэта вельмі дапамагае ў складаных сітуацыях». Нагадаем, сёння падпалечны галаўдаска трэнера займаюць трэці радок у турнірнай табліцы.

Срод іншых вынікаў адначым перамогу «Нафтана» над «Дняпром» (2:0), нічыю «Мінска» і «Славі» (1:1) і вікторыю «Белшыны» над брэсцкім «Дынама» (1:0).

2. Хакейнае «Дынама» перапыніла пяціматую серыю паражэнняў, «усухнуў» абгуляючы екацярінбургскі «Аўтамабіліст» — 2:0. Абедзве шайбы на рахунку легіянераў «зубраў» — вароты сапернікаў паразілі Джэйкоб Мікфлікер і Тонаш Суравы. Пасля матча **настаўнік бела-сініх Аляксандр АНДРЬЕЎСКІ**

пракаментаваў доўгачаканую перамогу: «Настроі на барацьбу быў відаць нават на перадаматчавай «раскатцы». І у выніку каманда згуляла выдатна, хоць і не бязгрэшна. У трэцім перыядзе хапала памылак, у тым ліку і персанальных. І зноў-такі нас падводзіць рэалізацыя». Пахваляў сваіх калегаў нарвежскі **варатар Ларс ХАЛЕН**: «Нашы абаронцы адпрацавалі проста выдатна! Хлопцы, якія стаялі перада мной, прымалі на сябе шайбы і перахоплівалі чужыя перадачы. У саперніка не было ніводнага шанцу, каб забіць».

3. Беларускае спартсмены з чатырма медалямі вяртаюцца з Казахстанна, дзе праходзіў турнір серыі Гран-пры па дзюдо. «Золата» ў суперцяжкай вазе заваяваў Аляксандр Вахавяк. Аднаго кроку да вышэйшай прыступкі п'едэстала не хапіла Аляксандру Сцяцэнку, Дзмітрыю Шэршню і Марыне Суляцкай. Дзюдаісты саступілі сваім сапернікам у фінале і засталіся з «серабром». Да канца года ў календары заплававана яшчэ некалькі турніраў серыі Гран-пры, а таксама этап Паўбкі Еўропы і свету.

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ

Пракаментаваў доўгачаканую перамогу: «Настроі на барацьбу быў відаць нават на перадаматчавай «раскатцы». І у выніку каманда згуляла выдатна, хоць і не бязгрэшна. У трэцім перыядзе хапала памылак, у тым ліку і персанальных. І зноў-такі нас падводзіць рэалізацыя». Пахваляў сваіх калегаў нарвежскі варатар Ларс ХАЛЕН: «Нашы абаронцы адпрацавалі проста выдатна! Хлопцы, якія стаялі перада мной, прымалі на сябе шайбы і перахоплівалі чужыя перадачы. У саперніка не было ніводнага шанцу, каб забіць».

У сярэдзіне першага тайма, пасля гола ў вароты «Навагрудка», на поле выбеглі каля дваццаці маладых людзей ў масках і пачалі бойку з навагрудскімі заўзятарамі. Калатня доўжылася амаль што паўгадзіны. Арбтр быў вымушаны скончыць матч, залічыўшы тэхнічнае паражэнне «Навагрудку» — 0:3. Пасля заканчэння матча на стадыён прыбылі нарады міліцыі і брыгады хуткай дапамогі. Пацярпелым аказалі медыцынскую дапамогу.

Як паведамілі ў Навагрудскім раённым аддзеле Следчага камітэта, заўзятары, якія ўчынілі бойку, уцяклі. Але быў затрыманы мічанін 1992 г. нараджэння, які падпараваў прыбылі нарады міліцыі і брыгады хуткай дапамогі. Пацярпелым аказалі медыцынскую дапамогу.

Як паведамілі ў Навагрудскім раённым аддзеле Следчага камітэта, заўзятары, якія ўчынілі бойку, уцяклі. Але быў затрыманы мічанін 1992 г. нараджэння, які падпараваў прыбылі нарады міліцыі і брыгады хуткай дапамогі. Пацярпелым аказалі медыцынскую дапамогу.

ЦЯГНІК ДА ЖЛОБІНА

Па маршруце Мінск — Жлобін — Мінск штодня пачалі курсіраваць цягнікі рэгіянальных ліній бізнес-класа.

Як паведамілі ва УП «Мінскае аддзяленне Беларускай чыгункі», гэта цягнік №815 Жлобін — Мінск адпраўленнем са Жлобіна ў 6.08 і прыбыццём у Мінск у 8.47 і цягнік № 816 Мінск — Жлобін, які выходзіць са сталіцы ў 17.30 і прыбывае ў Жлобін у 20.10. Адлегласць ад Мінска да Жлобіна сучасныя цягнікі рэгіянальных ліній бізнес-класа будзе прааходзіць за сярэднім за 2 гадзіны 40 хвілін. Падчас руху прадугледжаны ўсяго тры прыпынкі: Асіповічы, Бабруйск і Чырвоны Бераг.

Сяргей РАСОЛЬКА.

У СЕРАДУ ЧАКАЕЦА МАГНІТНАЯ БУРА

Сонца выкінула «скрутак» плазмы ў ноч на панядзелак, а вась да Зямлі ён даліцца ў сераду вечарам і зможа выклікаць на нашай планеце магнітную буру умеранай сілы, перадае РІА «Навіны» са спасылак на дырэктара Цэнтра прагнозаў касмічнага надвор'я Інстытута зямнога магнетызму, іонасферы і распаўсюджвання радыёхваляў Сяргея Гайдшава.

Навукоўцы адзначаюць, што на Сонцы адбылася ўнікальная падзея — адрыв буйнога каваляка валанка памерам з палову сонечнага дыска. Гэта каласальны «скрутак» плазмы, які стрымліваецца спіралеподобным магнітным полем і мае некалькі сонечнай міліянай тон сонечнага рэчыва. Ён паляцэ ў міжпланетную прастору і можа закрануць Зямлю, лічыць Гайдшаў.

Усім службам, якія займаюцца спадарожнікавымі сістэмамі і сувяззю, разасланы адпаведныя папярджэнні. Індэксы геамагнітных узрушэнняў на Зямлі ў другой палове дня 2 кастрычніка павялічыцца да значэння 6, што з'яўляецца вельмі высокім паказчыкам, у адпаведнасці дырэктар Цэнтра.

«Удары» сонечнай энергіі могуць мець негатыўнае ўздзеянне на GPS-спадарожнікі.

МАЛЕНЬКІ СЫН КІРОЎЦЫ ЗАГІНУЎ

Раіцай пablзу вёскі Камары Віцебскага раёна 47-гадовы жыхар Бешанковіцкага раёна, кіруючы мапедам, перакруціўся на дароце. Сын вадацця, 2002 года нараджэння, які ехаў з ім, загінуў.

А ра вёскі Зарніца Гарадоцкага раёна ў выніку дарожна-транспартнага здарэння загінуў 50-гадовай пасажырка легкавога аўта. Паводле інфармацыі ДАІ, гэта адбылося каля пачатку гадзін дня. 25-гадовы грамадзянін Таджыкістана, кіруючы аўтамашынай «О

СТАГАДОВЫ РУБЕЖ АДОЛЕЛІ 555 ЧАЛАВЕК

У многіх краінах свету 1 кастрычніка штогод адзначаецца Дзень пажылых людзей. У Беларусі гэты дзень быў устаноўлены ў 1992 годзе.

Згодна з прынятай класіфікацыяй, да ліку пажылых людзей адносяцца людзі ва ўзросце 60 гадоў і старэй, пачынаючы з 75 гадоў — гэта людзі старэйшага ўзросту, з 90 гадоў — доўгажыхары.

На пачатку 2013 года ў Беларусі пражывала 1 млн 859 тыс. чалавек, чый узрост перавысіў 60 гадоў (19,6% ад агульнай колькасці насельніцтва краіны). З іх 1 млн 244 тыс. — жыхароў, старэйшых за 65 гадоў. Ва ўзросце больш за 90 гадоў — 25,2 тыс. жыхароў, у тым ліку ва ўзроставай катэгорыі 100-114 гадоў — 555 чалавек. Спецыялісты адзначаюць, што доўгажыхары — гэта людзі з актыўнай жыццёвай пазіцыяй, якія займаюцца пасільнай фізічнай працай, посіхалагічна адаптаваныя ў грамадстве, не маюць дэфіцыту тасункаў.

Узрост не з'яўляецца перашкодай для стварэння сям'і. Так, па інфармацыі Белстата, у 2012 годзе ў пажылым узросце заключылі шлюбныя саюз 764 жанчыны і 1 263 мужчыны, пры гэтым у 596 выпадках абое ўступаючы ў шлюб былі ва ўзросце 60 гадоў і старэй. Колькасць шлюбаў на 1000 чалавек адпаведнага полу ва ўзросце 60 гадоў і старэй склала 2,0 — у мужчын і 0,6 — у жанчын.

Тым не менш, у краіне павялічваецца колькасць адзіночкі і адзінока пражываючых пажылых людзей. Многія з іх маюць патрэбу ў доглядзе. Грамадства нясе асаблівае адказнасць за якасць жыцця людзей пажылага ўзросту, бо гэта адна з найбольш уразлівых катэгорый грамадзян у эканамічным і сацыяльным аспектах.

Зараз у нашай краіне функцыянуюць 149 тэрытарыяльных цэнтраў сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва (ТЦСАН), якія забяспечваюць аказанне комплекснага сацыяльнага абслугоўвання пажылых і людзей, якія аказаліся ў цяжкай жыццёвай сітуацыі. У іх на ўліку стаіць больш за 1,7 млн чалавек (з іх 127,7 тыс. адзіночкі і 583,9 тыс. адзінока пражываючых пажылых людзей).

Найбольш запатрабаванай формай працы ТЦСАН па словах намесніка міністра працы і сацыяльнай абароны Аляксандра РУМАКА, з'яўляецца сацыяльна-дапамога на даму, якія ахоплена амаль 90 тыс. непрацаздольных людзей. Калі 2 тыс. чалавек, якія па розных прычынах не могуць пражываць самастойна, абслугоўваюцца ў 59 аддзяленнях кругласутачнага знаходжання. Развіваецца служба сядзелка. Карыстаюцца папулярнаю разовай сацыяльна-бытавай паслугі, якія аказваюцца аддзяленнямі тэрміновага сацыяльнага абслугоўвання.

З мэтай стварэння ўмоў для падтрымання актыўнага ладу жыцця і здароўя пажылых людзей ствараюцца аддзяленні дзённага знаходжання для пажылых людзей з гурткамі і клубамі па інтарэсах. Сёння ў рэспубліцы працуе 13 такіх аддзяленняў.

Умовы аказання сацыяльных паслуг залежаць ад сямейнага і матэрыяльнага становішча чалавека. Бясплатна паслугі прадастаўляюцца адзіночным малазабяспечаным грамадзянам. Непрацаздольным людзям, якія маюць членаў сям'і, абавязаных па законе ўтрымліваць іх, паслугі прадастаўляюцца на ўмовах аплаты.

У нашай краіне кошт сацыяльных паслуг застаецца даступным. Тарыф на паслугі, якія ўваходзяць у пералік бясплатных і агульнадаступных, не перавышае 3 тыс. рублёў за гадзіну.

Святлана БУСЬКО.

Пётр ГРУШНИК:

Беспрацоўных хвалюе памер дапамогі

— Ці можа беспрацоўны, зарэгістраваны ў службе занятасці, «пайсіці» на датэрміновую пенсію?

Намеснік начальніка ўпраўлення палітыкі занятасці Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Галіна ГРЫНЧУК:

Грамадзянам, звольненым у сувязі з ліквідацыяй арганізацыі, прадастаўлена права на датэрміновую пенсію па ўзросце, але не раней чым за два гады да дасягнення ўстаноўленага закандаўствам узросту. Пенсія прызначаецца са згоды названых грамадзян замест дапамогі па беспрацоўі па прапанове органаў па працы, занятасці і сацыяльнай абароне пры адсутнасці магчымасці для іх працаўладкавання.

Беспрацоўным, якія маюць права на дапамогу па беспрацоўі на працягу 52 календарных тыдняў, па прапанове органаў па працы, занятасці і сацыяльнай абароне і пры адсутнасці магчымасці для працаўладкавання замест дапамогі па беспрацоўі з іх згоды прызначаецца датэрміновая пенсія па ўзросце, але не раней чым за адзін год да дасягнення ўстаноўленага закандаўствам узросту.

Як відаць з прыведзенай нормы, адной з асноўных умоў прызначэння датэрміновай пенсіі па ўзросце з'яўляецца адсутнасць магчымасці для працаўладкавання.

Пытанне аб прызначэнні датэрміновай пенсіі па ўзросце грамадзянам, звольненым у сувязі з ліквідацыяй арганізацыі, вырашаецца індывідуальна ў кожным канкрэтным выпадку органам па працы, занятасці і сацыяльнай абароне па месцы рэгістрацыі гэтага грамадзяніна.

— Калі ў Беларусі плануецца ўвесці страхаванне ад беспрацоўя і ў чым яно заключаецца?

У адпаведнасці з асноўнымі палажэннямі Закона «Аб асновах дзяржаўнага сацыяльнага страхавання», страта працы адносіцца да страхавога выпадку, пры надыходзе якога грамадзяне забяспечваюцца адпаведнай страхавой выплатай па дзяржаўным сацыяльным страхаванні — дапамогай па беспрацоўі. Выплата дапамогі па беспрацоўі ажыццяўляецца са сродкаў дзяржаўнага забяспечвання фонду сацыяльнай абароны насельніцтва, які фарміруецца за кошт абавязковых адлічэнняў наймальніка на сацыяльнае страхаванне.

Такім чынам, дзеючы сёння механізм сацыяльных выплат беспрацоўным з'яўляецца часткай сістэмы дзяржаўнага сацыяльнага страхавання. З улікам сітуацыі на рынку працы, павелічэння попыту на працоўную сілу, акцэнціраванай нагаруці на дзяржаў, наймальнікаў і работнікаў, уведзена ў Беларусь дзяржаўнага страхавання ад беспрацоўя, на

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

«ТЭМА ПАВЕЛІЧЭННЯ ПРАЦАЗДОЛЬНАГА ЎЗРОСТУ Ў КРАІНЕ НЕ АБМЯРКОЎВАЕЦА»

Фота Аляксандра МІХАЙЛЮКА

нашу думку, заўчасна. — На якія грошы жывуць беспрацоўныя? На дапамогу? Ці рэальна выжыць падчас пошуку працы?

Пётр ГРУШНИК: — Палітыка занятасці сёння накіравана на стымуляванне беспрацоўных да хутчэйшага працаўладкавання.

Зараз мы маем больш чым 70 тысяч вакансій. Сярэдні перыяд працаўладкавання беспрацоўных — 1,4 месяца.

У перыяд пошуку працы грамадзяне, афіцыйна зарэгістраваныя ў якасці беспрацоўных, маюць права ўдзельнічаць у аплатных грамадскіх работах, якія арганізуюцца для іх, або працаваць на часовых работах, што прыносіць ім дадатковы прыбытак.

Традыцыйна мужчын у якасці беспрацоўных рэгіструецца значна больш, чым жанчын. Разам з тым, мужчыны больш мабільныя, лягчэй мяняюць працу, хутчэй працаўладкоўваюцца.

— Ці будзе павышацца ў Беларусі памер дапамогі па беспрацоўі?

Пётр ГРУШНИК: — Дзяржава праводзіць мэтанакіраваную палітыку рэгулявання рынку працы, якая ажыццяўляецца ў двух асноўных формах: актыўнай і пасіўнай. Пры гэтым прыярытэт аддаецца актыўным мерам палітыкі занятасці.

Актыўная палітыка на рынку працы, у адрозненне ад пасіўнай, якая складаецца з выплаты дапамогі па беспрацоўі, азначае садзейнічанне фарміраванню і захаванню ў бес-

працоўных матывацыі і навыкаў, неабходных для працаўладкавання на існуючыя, а таксама новыя працоўныя месцы.

Для гэтага дзяржавай ажыццяўляюцца наступныя меры: — створана адзіная сістэма дакументальнай інфармацыі аб наяўнасці вакансій (вакансіі размяшчаюцца на сайце Мінпрацы і сацыябароні ў адкрытым доступе; грамадзяне, якія не маюць доступу ў інтэрнэт, могуць азнаёміцца з інфармацыяй у раённых аддзелах занятасці);

— арганізавана сістэма навучання (перанавучання, павышэння кваліфікацыі) беспрацоўных грамадзян па прафесіях (спецыяльнасцях), запатрабаваных на рынку працы краіны; — забяспечваецца фінансавая садзейнічанне ў арганізацыі самазанятасці, ажыццяўляецца перасяленне на новае месца жыхарства і працы, дзейнічаюць спецыяльныя праграмы па працаўладкаванні мэтавыя груп, якія маюць асабліва цяжкае пры працаўладкаванні (інваліды, моладзь і інш.).

Пры гэтым сітуацыя на рынку працы рэальна спрыяе працаўладкаванню грамадзян: сёння на 1 беспрацоўнага прыпадае 3 вакансіі, а ў Мінску — больш за 10 вакансій.

Натуральна, на часовы перыяд пошуку працы неабходна адпаведна сацыяльная падтрымка грамадзян у выглядзе дапамогі па беспрацоўі. Зараз яна не такая значная — ад адной да двух базавых велічынь. І гэта таксама ў пэўнай ступені «стымул» да хуткага працаўладкавання.

— Ці мае права беспрацоўны ўзлічыць бальнічны? Як ён разлічваецца?

Пётр ГРУШНИК: — Права на дапамогу па часовай непрацаздольнасці маюць асобы,

зайнятыя дзейнасцю, у перыяд ажыццяўлення якой на іх распаўсюджваецца дзяржаўнае сацыяльнае страхаванне і за іх выплачваюцца абавязковыя страхавыя ўзносы.

Паколькі грамадзяне, афіцыйна зарэгістраваныя беспрацоўнымі, не ажыццяўляюць працоўную дзейнасць, то, такім чынам, права на атрыманне дапамогі па часовай непрацаздольнасці на іх не распаўсюджваецца і бальнічны ліст не выдаецца.

Працаздольны ўзрост не павышаецца

— Ці будзе ў Беларусі працоўныя працаздольныя ўзрост?

Пётр ГРУШНИК: — Сёння тэма павелічэння працаздольнага ўзросту для прызначэння пенсіі па ўзросце не абмяркоўваецца.

— Ці будзе ў новай дзяржаўна-грамадзянскай арганізацыі асобны раздзел, прысвечаны падтрымцы мужчын на рынку працы?

Пётр ГРУШНИК: — Традыцыйна мужчын у якасці беспрацоўных рэгіструецца значна больш, чым жанчын. Напрыклад, у 2012 годзе доля мужчын у ліку зарэгістраваных беспрацоўных складала 64,9% (у 2009 годзе — 60,9%).

Разам з тым, мужчыны больш мабільныя, лягчэй мяняюць працу, хутчэй працаўладкоўваюцца. Сярэдні перыяд працаўладкавання ў мужчын таксама традыцыйна меншы, чым у жанчын. Так у 2012 годзе сярэдні перыяд працаўладкавання ў мужчын склаў 1,2 месяца (у жанчын — 1,9 месяца; у з'яўленні на рэспубліцы — 1,4 месяца). Гэта звязана перш за ўсё з тым, што каля 80% вакансій, з'яўленых наймальнікамі,

— па рабочых прафесіях і арыентаваны ў асноўным на прымяненне мужчынскай працы.

Рынак працы дазваляе працаўладкавацца

— Якія спецыялісты і рабочыя найбольш запатрабаваны на рынку працы, а якіх — з лішкам?

Пётр ГРУШНИК: — Найбольш запатрабаванымі на рынку працы з'яўляюцца прафесіі будаўнічай галіны (мантажнік, муляр, абліцоўшчык-плітчанік, страхар, бетоншчык, тынкоўшчык, цясляр, маляр). Нарайне з будаўнічымі прафесіямі запатрабаваны на рынку працы: кіроўца аўтамабіля, слесар, слесар-сантэхнік, зборшчык абутку, сталяр, токар, трактарыст, электраваршчык, фрэзершчык, электрамонтёр, швачка, афіцьянт, кандытар, повар і др.

Сярэд спецыялістаў і служачых запатрабаваны дактары, фельчары, ветурачы, заатэхнікі, аграномы, майстры, інжынеры розных прафесій, у тым ліку інжынеры-праграмісты.

Найменш запатрабаванымі на рынку працы з'яўляюцца менеджар, сакратар, эканаміст, юрыст, настаўнік, аператар ПЭВМ.

— Якая колькасць жыхароў Беларусі, па ацэнцы, адносіцца да эканамічна неактыўнага насельніцтва? Якая яго структура?

Галіна ГРЫНЧУК: — Паводле інфармацыі Белстата, у 2012 годзе колькасць эканамічна неактыўнага насельніцтва складала 1424,4 тыс. чалавек. У тым ліку: асобы, якія ажыццяўляюць догляд дзіцяці да дасягнення ім узросту трох гадоў, — 272,5 тыс. чалавек; асобы, якія навукаюцца ва ўстановах адукацыі і не сумашчаюць навучанне з працоўнай дзейнасцю, — 497,4 тыс. чалавек; грамадзяне, якія атрымліваюць дапамогу па доглядзе дзіцяці інваліда, па доглядзе інваліда I групы або асобы, якая дасягнула 80-гадовага ўзросту, — 58,3 тыс. чалавек; асобы, якія знаходзяцца ў выпраўленчых установах, — 16,2 тыс. чалавек; грамадзяне Беларусі, якія працуюць за мяжой, — 55,4 тыс. чалавек, а таксама асобы, якія не маюць працы, якія вядуць хатнюю гаспадарку, асобы, якія знаходзяцца ў пошуку працы, асобы, якія не маюць неабходнасці ці жадання працаваць, і іншыя непрацоўныя грамадзяне.

— Ці чакаецца ў бліжэйшыя месяцы масавае вызваленне працоўнай сілы на падтрымках?

Пётр ГРУШНИК: — У адпаведнасці з Законам «Аб занятасці насельніцтва Рэспублікі Беларусь», наймальнік абавязаны пільмова апаляшчыць органы працы, занятасці і сацыяльнай абароне аб масавым вызваленні работнікаў у сувязі з ліквідацыяй арганізацыі, спыненнем дзейнасці індывідуальнага падпрымальніцтва, скарачэннем колькасці або штату работнікаў. Паводле звестак най-

мальнікаў, у кастрычніку чакаецца вызваленне 324 работнікаў з 6 арганізацый.

— Як складваецца сітуацыя з вымушанай няпоўнай занятасцю ў рэспубліцы?

Пётр ГРУШНИК: — Вымушаная няпоўная занятасць у студзені-ліпені 2013 года складала 50,1 тыс. чалавек, або 1,5% ад спісачнай колькасці работнікаў. У параўнанні са студзенем-ліпенем 2012 года гэты паказчык зменшыўся на 29,3%.

Пра падатак з непрацоўчых

— Ці былі выпадкі, калі з пераселеных сям'яў беспрацоўных па суду спяганаліся сродкі выдадзенай ім фінансавай падтрымкі?

Пётр ГРУШНИК: — Так, такія выпадкі маюць месца. У судовым парадку спяганяюцца сродкі ў выпадку адмовы грамадзяніна добраахвотна вярнуць фінансавыя сродкі, якія падлягаюць вяртанню ў выпадку парашэння ўмоў дагавора «Аб перасяленні беспрацоўнага і членаў яго сям'і на новае месца жыхарства і працы».

Так, калі грамадзянін, які перасяліўся на новае месца жыхарства і працы, на працягу двух тыдняў пасля тэрміну, указанага ў дагаворы, не прыступіць да працы, а таксама адрэагуе ў наймальніка менш за 12 месяцаў, ён абавязаны вярнуць органу працы, занятасці і сацыяльнай абароне па месцы знаходжання наймальніка выдаткі, звязаныя з пераездам, і выплаціць штраф наймальніку ў памеры п'яціразовай велічыні БПМ.

— У чым сутнасць ініцыятывы ўвядзення ў Беларусь падатку з непрацоўчых?

Пётр ГРУШНИК: — У адпаведнасці з арт. 56 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, грамадзяне абавязаны прымаць удзел у фінансаванні дзяржаўных расходаў шляхам выплаты дзяржаўных падаткаў, пошлін і іншых плацяжоў.

З пункту гледжання сацыяльнай справядлівасці, выплачваюць падаткі павінны ўсе грамадзяне працаздольнага ўзросту ў нашай, ды і ў любой іншай краіне.

Наша дзяржава фінансуе сістэмы аховы здароўя, адукацыі, культуры і спорту, жыллёва-камунальнай гаспадаркі, грамадскі транспарт, сувязь і іншыя аб'екты сацыяльнай інфраструктуры. На наш погляд, выдаткі на прадастаўленне гэтых паслуг маглі б кампенсаватца ўсімі грамадзянінамі ў выглядзе выплаты розных падаткаў.

Таму зараз у рэспубліцы прапрацоўваецца пытанне па вызначэнні механізму кампенсатцыі непрацоўчым эканамічна актыўным насельніцтвам часткі дзяржаўных выдаткаў на аказанне ім і іх сям'ям сацыяльных і іншых паслуг, якія даюцца дзяржавай.

Падрыхтавала Святлана БУСЬКО.

Гэта ж мы, Госпадзі!

«Я такі галодны, што люблю ўсё...»

Пра тое, як суседзі дапамагалі аднаму пенсіянеру і даведаліся пра бяду другога

Кожны чалавек, думаю, марыць пра шчасліваю старасць. Але ў жыцці складаецца па-рознаму. Часам, здаецца, ты аказваешся не патрэбным нават родным дзецям. Што яшчэ горш — патрэбным чужым, дакладна, не ты, а твая пенсія. Таму абавязваюцца даглядаць, а самі абраюцца бездапаможных старых да нікі ды Васіля Васільевіча Калячкі з Мінска, бо ў іх абражэнне. Невядома, колькі б гэта ўсё цягнулася, калі б не...

«Хацелі пераадзець, але нават не знайшлі зменнай бялізны»

Гісторыю Васіля Калячкі, ад якой вочы слупам сталі, мне распавяла Алена Рахманько, якая жыве з ім у адным доме на праспекце Любімага. «Мы з мужам дапамагем суседзі рабці рамонт у кватэры. Надзея Аляксееўна 19 гадоў прапрацавала ў ЖЭСЕ. У свай час ёй далі службовую кватэру. А цяпер пенсіянерку хочучы выселіць на вуліцу. У бабуні няма сваякоў, таму яна папрасіла нас з Сашам знайсці добрага і недарагага адваката, які б дапамог адстаяць яе інтарэсы. Першы суд яна выйграла. І цяпер ЖЭС даў прадпісанне зрабіць у кватэры касметычны рамонт. Якраз у той дзень, калі пачалі рабці рамонт, мы і пазнаемліліся са стрычнай сястрой Васіля Васільевіча. Бо, як аказалася,

Васіль Васільевіч баіцца свайго апекуна і прасіць пазбавіць яго ад такога «догляду».

яго кватэра знаходзіцца ў адным тамбуры з кватэрай Надзеі Аляксееўны. Сястра прыехала наведваць свайго брата, але дзверы ёй ніхто не адчыніў. Яна была сама не свая. Выклікала міліцыю, папрасіла нас з мужам дапамагчы. Каб пранікнуць у кватэру, давялося ўзломваць замок. Васіля Васільевіча знайшлі аслабленага ад голаду ў мокрым ложку. У сілу нетрыманна мачы ён і сам быў увес мокры. Хацелі яго пераадзець, але не знайшлі ў кватэры ні зменнай нацельнай бялізны, ні пасцельнай. На чапосістым століку далёка ад ложка (а Васіль Васільевіч з кічкам) стаяў кубак з вадою. Ваду тую, прызаўся стары, не мянялі 2 суткі. І ў халадзільніку, паводле слоў сястры, было пуста...»

«Знайдзіце ўправу на чалавека, які здзекуецца з майго брата»

Васіль Васільевіч з'яўляецца інвалідам I групы і, як вывелілася, знаходзіцца пад апекай унука былой жонкі. «Яна летася памерла, але калі была яшчэ жывая, не дазвала браці са мной кантактаваць, — распавядае сястра Васіля Калячкі. — Таму калі я выпадкова даведлася, што брат жыве адзін, вырашыла праведаць яго. І, шчыра прызначна, была ў шоку. Вася сказаў, што апякун не толькі не даглядае яго, дык яшчэ і забірае яго пенсію і прапівае».

«Алежыёна расказвала, што гэты ўнук нека пазычыў у яе грошы, дык дагэтуль не аддаў, — падхоплівае Алена Рахманько. — Калі бабуля нагадала яму пра доўг, дык панула ў адказ намешлівае: «А хіба я ў цябе іх браў?». Нядаўна той малады чалавек да Аляксееўны прыходзіў, зноў грошы прасіў. Добра, што я ў гэты момант была там, клеіла шпалеры. Выставіла яго з кватэры. Сказала, што калі яшчэ раз прыйдзе, напішу заяву ў міліцыю».

Па расказах суседзяў апякун, калі нападзітку, вельмі буйны. Часам прыводзіць у кватэру Васіля Васільевіча і п'яныя кампаніі. Тыя здзекуецца са старога. Здаецца б, паскардзіўся, але няма каму...»

Сястра Васіля Васільевіча жыве ў іншым канцы Мінска.

Ёй, як і Васілю Васільевічу ўжо за 70, таксама мае інваліднасць. «Яна папрасіла па магчымасці прыглядаць за братам, карміць, — кажа Алена. — Я карміла да пяціціці. Дзверы ж былі адчынены, ніхто не паспеў уставиць замок. Прынесла яму кашу з гуляшом. «Можна быць, вы любіце, ці нешта іншае прыгатаваць?» — пытаюся. І чую ў адказ: «Я такі галодны, што люблю ўсё...». У пяціціці нам ужо не дазволіў зайсці ў кватэру мужчына гадоў 60-ці. Той мужчына пражывае з нейкай маладзіцай у суседнім пакоі з Васілём Васільевічам. Яны таксама любяць выпіць. Са слоў суседзяў, менавіта гэты мужчына аплачвае камунальныя выдаткі. Падобна на тое, што ўнук незаконна здае адзін пакой у двухпакаёвай кватэры ў наём».

Сястра Васіля Калячкі напісала лісты ва Упраўленне сацыяльнай абароны Маскоўскага раёна, РУУС Маскоўскага раёна, пракуратуру, кіраваную адміністрацыяй раёна. «Спадзяюся, што там пранікнуцца бядой бездапаможнага пенсіянера і дапамогуць пазбавіць яго ад такой нечалавечай апекі. Я хачу, каб пакаралі чалавека, які здзекуецца з майго брата».

Горад, як бачым, не вёска, дзе кожны ведае, што адбываецца ў жыцці суседа. Тут, як гэта не сумна, людзі могуць гадамі жыць на адной лясвічнай пляцоўцы і нават не ведаць імя адзін аднаго. Страшна падумаць, колькі б яшчэ даялося ляжаць у мокрым ложку бездапаможнаму пенсіянеру і цярэць незаслужаны здэк, калі б не прыехала сястра...

Надзея ДРЫЛА

ХТО АБАРОНІЦЬ ПРАВЫ НЕДЗЕЯЗДОЛЬНАГА ЧАЛАВЕКА?

Якая працэдура афармлення апекі і папачыцельства над дарослым недзеяздольным чалавекам, і што ставіцца ў абавязкі апекуна, а таксама якімі ён надзелены правамі? Паспрабуем разабрацца разам з начальнікам аддзела першай медыка-санітарнай дапамогі Камітэта па ахове здароўя Мінгарвыканкома Людмілай ЛУГАВЕЦ.

— Перш-наперш скажыце, калі ласка, ці ёсць розніца паміж апекай і папачыцельствам?

— Гэта розныя паняцці. Апека афармляецца над асобамі, прызнанымі судом недзеяздольнымі, а папачыцельства — над асобамі, абмежаванымі судом у дзеяздольнасці з прычыны злоўжывання спіртнымі напоямі, наркатычнымі сродкамі альбо псіхатропнымі рэчывамі.

— Хто мае права аформіцца апекуном над недзеяздольным?

— Практычна любы чалавек. Прыярытэт, вядома, аддаецца бліжэйшым сваякам. Але калі органам апекі і папачыцельства не ўдаецца ўгаварыць бліжэйшага сваяка, то яны спрабуюць знайсці іншую прыдатную кандыдатуру. Пры гэтым заўсёды ўлічваецца меркаванне недзеяздольнага, асабістыя якасці патэнцыйнага апекуна і яго стан здароўя.

— Што ўяўляюць з сябе органы апекі і папачыцельства?

— У нашай краіне органамі апекі і папачыцельства з'яўляюцца мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя ўлады, а органам, які ажыццяўляе функцыі па апецы і папачыцельстве, з'яўляецца камітэт па ахове здароўя (у Мінску) альбо Упраўленне аховы здароўя (па рэспубліцы). Паўнамоцтвы дэлегаваныя цэнтральным раённым паліклінікам (у Мінску).

— Ці складаная працэдура афармлення апякунства?

— Працэдура афармлення апя

ПАМЯЦЬ КЛІМАВІЦКАЙ ЗЯМЛІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Калі 18 верасня 1943 года Цімафей Бурдзілаў быў адкліканы з Беларускага штаба партызанскага руху ў ЦК КПБ, у Маскву, ён не разлічваў там сустрэць сваіх таварышаў з суседняга раёна. Больш за тое, не спадзяваўся ён, што першы сакратар ЦК КПБ Панцеляймон Панамарэнка павінецца іх з перамогай Чырвонай Арміі на Бранскім фронце і з яе набліжэннем да межы Беларусі. Гэта была адзіная радасная навіна за апошні час!

Узнікла неабходнасць стварыць апэратыўныя групы на першыя 3 раёны БССР — Хоціміскі, Касцюковіцкі і Клімавіцкі. Кожнай групе далі грузавую машыну, на якой змяшчаўся друкаваны станок, папера і іншыя рэчы, неабходныя для выпуску звароту да насельніцтва і першага нумара газеты. Былі выданыя дакументы, у якіх акрэслівалася месца дыслакацыі кожнай групы, а таксама ўказанні, якія яны павінны выконваць. Цімафей Бурдзілаў і тры яго таварышы былі накіраваны ў Клімавіцкі раён. Яго прызначылі першым сакратаром райкама КПБ.

«27 верасня ў 18.00 мы былі ў Лазавіцы, што пад Клімавічамі. Ваенныя таварышы, якія вартавалі мост, у райцэнтр нас не прапусцілі, бо ў Клімавічах яшчэ ішоў бой, а таксама ўчастак дарогі быў замініраваны, — успамінаў Цімафей Іванавіч. — Больш нічога не заставалася, як тут застацца і ўсю ноч з нецярпеннем чакаць раніцы. Толькі развіднела, як мы выехалі з Лазавіцы і каля 7 гадзін раніцы прыбылі ў Клімавічы, спыніўшыся на супраць будынка банка. Горад гарэў, навокал — дым, агонь, папалішчы... Ацалелыя будынкі — банк, пошта і райвыканкам — былі замініраваны».

Да Вялікай Айчыннай вайны насельніцтва Клімавіцкага складала 78 тысяч чалавек. На працягу ваеннага ліхадзёна ў Чырвоную Армію былі прызваны і пайшлі добраахвотнікамі 10900 урадзінцаў Клімавіцкага раёна. 5700 з іх не вярнулася дамоў. За час акупацыі гітлераўцы расстралялі 1295 мірных жыхароў раёна, паганілі ў Германію 2538 чалавек. Вейтарны ўрон быў нанесены эканоміцы, культуры, адукацыі і ахове здароўя раёна. Былі разбураны сям'яныя, вапнавы, лесаліны і шмат іншых заводаў, разбураны 162 каласы, знішчана 38 школ і 12 клубы».

...Баі за вызваленне Клімавіцка пачаліся 26 верасня і доўжыліся пяць дзён. За раён змагаліся войскі дзвюх армій — 10-й Заходняга фронту на чале з Васілём Паповым і 50-й Бранскага фронту, камандзірам якой быў Іван Болдзін. Ад паўднёвай мяжы Клімавіцкага раёна з Шумяцкім, што ў Смаленскай вобласці, па мерыдзіяне Ходунь — Дамамерычы — Клімавічы — Аўтухоўка да мяжы з Касцюковіцкім раёнам каля вёскі Мурын Бор — 40 кіламетраў. Вызвалючы Клімавіцкі раён, войскі 10-й арміі перайшлі гэты мерыдыян фрон-

Воіскі 50-й арміі вызвалілі каля 80% тэрыторыі Клімавіцкага раёна. З гэтай арміяй звязаны тысячы лёсаў клімаўчан. Дарчы, у ёй служыла воінаў-клімаўчан больш, чым у любой іншай арміі і ў любым іншым роздзе войскаў узброеных сіл былога СССР! Вызвалючы сваю малую Радзіму, ваіскоўцы кляпаліся аб тым, каб іх зямля не зведала жорсткіх кровапралітных бітваў.

А іх амаль і не было. Немцы пастаянна адступалі. Яны нават не рабілі спробы контрнаступлення. На гэта ў іх было ні сіл, ні сродкаў, ні планаў.

У тыя дні не толькі на Клімаўшчыне, а і па ўсёй тэрыторыі ўсходняй Магілёўшчыны тактыка войскаў вермахта зводзілася да стварэння асобных апорных пунктаў, устанавлення паміж імі добрай сувязі і ўзаемадзейня. Адным словам, яны спрабавалі зрабіць ілюзію загадзя падрыхтаванай абароны.

— Баявая дзейнасць савецкіх войскаў з апорнымі пунктамі звычайна зводзілася да непрацяглай артылерыйска-мінамётнай і кулямётнай перастрэлкі, — расказвае мясцовая краязнаўца Алеся Мартыненка. — Праз лічаныя гадзіны немцы, эфектыўна выкарыстаўшы боепрыпасы на абстрэл перадавых падраджаленняў савецкіх войскаў,

Ніна АСМАЛОЎСКАЯ і Еўдакія КАРАБАНАВА з Канахоўцы: злева — з суровых твараў жанчын нішто не сходаць адбрат мінулай вайны.

на машынах хутка адрывалі ад пераспеднікаў за чарговымі апорнымі пунктамі. Адступалі яны арганізавана, у палон здаваліся рэдка, амаль не пакідалі параненых і забітых. Свае баявыя страты ў некалькі разоў перавышалі страты праціўніка: у баях за вызваленне Клімавіцкага раёна ад акупантаў загінула 135 ваеннаслужачых Чырвонай Арміі!

Праўда, скажаць, што вызваленне Клімавіцкага раёна прайшло ціха-мірна, — значыць, не скажаць нічога. Каля вёскі Родня, што непадалёку ад райцэнтра, кроў лілася ракой. Менавіта тут падчас баёў за Клімаўшчыню пацелася свае асноўныя страты Чырвонай Арміі.

Сёння пра гэтую трагедыю нішто не нагадвае. У полі, дзе некалькі дзесяцігоддзяў тамі склалі галовы салдаты, буея хмызняк, пасвяцца каровы, зродку ў сенакосе гуляюць дзеці... Побач — вёска. Жыве. Нават

атрымала статус аграгарадка. Толькі яна памятае, што адбывалася літаральна на яе вачах. Цікава, а ці засталася тыя, хто можа гэтыя успаміны агучыць?

Шпаціруем па вясковай сцежцы, парослай бильнегам і няскошанай травою. «Напэўна, няма каму касіць ці ўжо не па сілах», — прыходзім да высновы. І гэта нам толькі на руку: надзея на тое, што можам адшукаць сведка тых падзей, не знікае. І сапраўды, абышоўшы некалькі хат, аказваемся

Жыхары вёскі Родня Аляксандр Сямёнавіч і Ганна Фёдарэўна ЛУК'ЯНАВЫ і сёння памятаюць баі за вызваленне Клімавіцкага раёна.

Тады ён і падумаць не мог, што гэта апошняе, што трэба перажыць. Раніцай выйду з акола, такая моцная страляніна навокал, што немагчыма! — успамінае ён. — І днём страляюць, і ноччу...

Немцы ў вёску прыйшлі ў жніўні 1941-га. Прагнаўшы мясцовых жыхароў, занялі хаты, якія не паспелі знішчыць, і месціліся тут аж да самага вызвалення. Як і ўсе раднянцы, калі было ціха, Лук'янавы жылі ў вёсцы, як толькі адчувалі бліzkую пагрозу — ішлі ў лес. Адсюль і назіралі за апошнімі баямі на іх зямлі.

— Сядзім у аполе, і маці кажа мне, каб я вярнуўся ў вёску хоць па аднаго парсючка: у хаце ўся гаспадарка засталася, — успамінае Аляксандр Сямёнавіч. — Спрабуно неяк па равах дабрацца, як раптам з Касцюковіч едуць нямецкія машыны. За імі — на конях партызаны. Страляніна — і немцы зніклі гэтак жа хутка, як тут і апынуліся. Вырасьлі не рызыкаваць, вяртаюся назад у лес. І тут бачу немцаў, якія ідуць сюды ўжо з боку Хоцімска. А тут іх чакаюць партызаны. Куды дзецца, не ведаю. Лягу ў лагчыне і зіраю. Праз гадзіну ўсё скончылася. Цішыня. Іду ў лес, як раптам з бальшака, дзе толькі што была страляніна, мне насустрачаюцца адзін наш, а на сабе цягне паўнега. Я ім паказваю, дзе можна перадыць у лес. Пасля па яго прыйшлі партызаны і забралі ў лагер.

Ганне Фёдарэўна было 7 гадоў, калі пачалася вызваленне. Але яна ўсё памятае: як немец наступаў, як яны з маці, сястрой і сляпым дзедам сядзелі ў зямлячцы. Памятае і тое, як у тыя значныя дні Клімаўшчыны дні разведчыкі, якія праязджалі праз вёску, казалі яе маці: «Бабуля, вораг ужо блізка».

У баях за Радзіму 4250 клімаўчан за мужнасць і адвагу былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі. Вышэйшай узнагароды СССР — залатоў зоркі Героя Савецкага Саюза — былі ўдастоены: Іван Стэфанавіч Нікалаў, Міхаіл Антонавіч Старавойтаў, Адам Захаравіч Пешукоў, Аляксей Сяўрдавіч Пешукоў, Міхаіл Фёдаравіч Рабчускі, Дзмітрый Пятровіч Жмуроскі, Дзмітрый Малахавіч Цырубіч, Сцяпан Васільевіч Раманец. Поўнымі кавалерамі ордэнаў Славы сталі Ілья Кірзевіч Курчэнька і Апанас Васільевіч Клячка.

— Толькі селі ў зямлянку, як з'явіліся немцы, — расказвае яна. — Выгналі нас адтуль і, быццам шкукочы нешта, паролі пасцілкі, якія мы накрываліся. Дзякуй Богу, што нас не чапалі.

Мужна змагаліся раднянцы і на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Адным з іх быў Леанід Буталін, які ў першыя гадзіны вайны здзейсніў паветраны таран. Загад знішчыць фашысцкіх бамбавікоў, якія пераляцелі мяжу, быў выкананы. Загінуў і сам герой. За гэты подзвіг быў пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны І ступені.

Развітаўшыся са сведкамі тых падзей, з якімі нам пашчасціла пагутарыць, мы адправіліся на месца спаленай немцамі вёскі. Па дарозе да Карпачоў нечакана для нас адбыўся незапланаваны прыпынак у Канахоўцы. Праз акно мы убачылі адзіноку бабчулю, якая сумавала на лавачцы. Нешта мне падказала, што трэба спыніцца. Не памылілася!

Жанчына вельмі здзіўлілася новым людзям. На імгненне на яе суровым твары з'явілася ўсмешка: неспадзявана «намалявалася» сурмазоўцы. Бабчулю рэдка наведваюць госці. Таму свайго задавальнення яна не талпа.

Ніна Асмалоўская ў Канахоўцы нарадзілася. Тут перажыла амаль усю вайну. Жыве ў бацькоўскім доме і цяпер.

— Я была малая, калі пачалася вайна: 5 гадоў толькі споўнілася, — хвалючыся, расказвае жанчына. — Памятаю і за вызваленне. Мы з маці і брацікам былі ў лесе, хаваліся ў аполе. Вораг быў побач. Пачалася страляніна, стаяў моцны гул. Вядома ж, я малая, плачу. Каб зберагчы дзяцей, маці нас схавала і павяла з лесу ў бок вёскі Гразі.

Калі пасля вярнуліся, хаты ўжо не было. Толькі папалішча нагадвала пра яе. «Маці як заплача! — успамінае яна. — Але што ж зробіш, трэба было жыць далей...»

Да нас падышла суседка Ніны Віктарэўны. Цікаўнасць перапаўняла: хто гэта наведваў да яе сяброўкі?

— Раскажы пра вайну, ты ж помніш! — загадвае ёй Ніна Віктарэўна.

— Дык і ты ж помніш! — адказвае Еўдакія Карабанава і пачынае свой апавед: — Калі настала вайна, мне было 8 гадоў. Я жыла ў Гусарцы, што недалёка адсюль. Перад вызваленнем тры дні жылі ў лесе. Пілі балотную ваду, елі бульбу, якую кралі на полі. Той дзень, 28 верасня 1943 года, калі вызвалілі наш раён, памятаю добра. Прыехалі да нас у лес салдаты, маладыя, гадоў па 20, і кажуць: «Вы вызвалены, выхадзіце з лесу, ідзіце дахаты». Прышлі. Не засталася ніводнага двара: хаты спалены, скаціна забітая, нават лазні не было! Радаваліся толькі таму, што жыцьё засталіся. Паехалі хто куды — у тыя вёскі, якія былі больш-менш цэлымі. Прасіліся жыць да чужых людзей. Вядома ж, такую сям'ю, дзе шасцёра дзяцей, ніхто браць не хацеў. А ўжо падыходзіла восень, і трэба было хоць дзе-небудзь прытуліцца. Але знайшліся добрыя людзі...

Вечарам 28 верасня 1943 года ў Клімавічы прыбыў партызанскі атрад, камандзірам якога быў Уладзімір Маркаў. Па цэнтральнай плошчы горада адбыўся мітынг. Першы сакратар Клімавіцкага райкама Цімафей Бурдзілаў павішчаў мясцовых жыхароў з вызваленнем горада і раёна. Пачалася мірнае жыццё...

Вечарам 28 верасня 1943 года ў Клімавічы прыбыў партызанскі атрад, камандзірам якога быў Уладзімір Маркаў. Па цэнтральнай плошчы горада адбыўся мітынг. Першы сакратар Клімавіцкага райкама Цімафей Бурдзілаў павішчаў мясцовых жыхароў з вызваленнем горада і раёна. Пачалася мірнае жыццё...

ГЕРАІНЯ ТЫЛУ, ГЕРАІНЯ ЖЫЦЦЯ

ГЕРОЯМІ станавіліся не толькі на полі бітвы... Вялікая Айчынная вайна поўніцца прыкладамі подзвігу і ў тыле. Рызыкаючы жыццём, беларускі народ дапамагаў партызанам. Сяляне неслі непаспелыя цыжары: трымалі якую-нікую гаспадарку, садзілі крыху агародніны, каб не памерці з голаду, выхоўвалі дзяцей... Камусьці можа падумацца: і ў чым тут гераізм? Іншая справа — абараняць Радзіму з аўтаматам у руках. Магчыма, і я так думала б, каб не адна жанчына, якая да Вялікай Айчыннай вайны нарадзіла 13 дзяцей. Маленкі Рыгор у яе з'явіўся ў 1944-м. Адным словам, ці не подзвіг гэта — выхоўваць такі «дзіцячы садок» у самыя галодныя і жудасныя гады мінулага стагоддзя?

Усяго клімаўчанка Волга Круцікава нарадзіла 16 дзяцей! Жанчына стала першай у раёне шматдзетнай маці, узнагароджанай ордэнам «Матрынскага славя» І ступені. Праз некалькі гадоў ёй прывоілі званне «Маці-гераня».

Быўшы ў Клімавіцкім раёне, мы проста не маглі пакінуць па-за увагай гэтай адважнай жанчыны. Нагледзячы на тое, што маці-гераня ўжо даўно пайшла з жыцця, нам вельмі хацелася пагучыць пра яе не з нейкіх там кніжных артыкулаў і газетных публікацый, а з усняў яе дзяцей. Здавалася, што ажра з гэтым цыжаксцю ў не ўзнікне. Але так толькі здавалася... З 16 дзяцей сёння засталася толькі сем. Ды і тыя раз'ехаліся па ўсім свеце... І толькі Надзея, 15-я, засталася жыць у Клімавічах.

Ногі самі да яе неслі. Жанчына нас чакала: яе папярэдзілі, што прыедучы карэспандэнт з са сталіцы. Падрыхтавала фотаздымкі, на стале расклапа генеалагічнае дрэва сваёй сям'і. Частучы сакавітымі яблыкамі, Надзея Міхайлаўна пачала апавед: — Нардзілася мая матуля ў верасні 1897 года. У вёсцы Перавалюшня, што тут, у раёне. Акрамя яе, у сям'і было яшчэ двое дзетак — сястра Паліна і брат Ягор. На Першай сусветнай вайне яе бацьку, маіго дзедка, кантузіла. А пакольні маці была самай старэйшай ў сям'і, усе клопаты па гаспадарцы ляглі на яе вкволя дзявочыя плечы.

Працоўнае сялянскае жыццё працягвалася ў Волгі і пасля замужжа. У мужа, на хутары бліз вёскі Галічы, сям'я была вялікая. Клопатаў у яе прыбавілася. Затым адно за другім пачалі з'яўляцца дзеці... — Да вайны за шматдзетнай маці быў замацаваны конь. А ўсё таму, каб яна

Надзея РАДЧАНКА — адзіная з 16 дзяцей маці-герані Волгі Круцікавай, якая таксама стала шматдзетнай мамай. Праўда, да матчынага рэкорду ёй далёка: у яе трое сыноў.

зусім малымі: нарадзіліся ў 1940-м. Уцяпелі ж! Можна, Бог дапамог. Не ведаю. Мне тады не было. У лесе не хаваліся: куды ж, столькі дзяцей! Яна расказвала, што ў аколах неаднойчы сядзелі, самі іх і рабілі. Як толькі страляніна — у яму. Казала, што аднойчы нямецкі танк побач праязджаў. Пашанцавала, што ў акол не ўехаў. Дзедка забіла падчас вайны. Маці кажа яму: «Пайшлі ў акол!» А ён: «Я жыў у яму не палежу!» І лёг у барану. Снарад трапіў у скарон...

Бацька — Міхаіл Круцікаў — прайшоў усю вайну. Дайшоў да Берліна. Неверагодна, але вярнуцца з вайны яму проста пашчасціла. Шанцаў амаль не было: ён быў мінерам-сапёрам. Але нейкая вышэйшая сіла не дала яму загінуць, быццам ведала, што ў хаце яго чакаюць жонка і дзеці.

Надзея Міхайлаўна нарадзілася пасля вайны, у чэрвені 1946 года. У Галічах прайшло яе дзяцінства, тут напаткала і юнацтва: — Жылі мы не скажаць, што багата, але нядрэнна. Галоднымі не былі ніколі. Заўсёды адзетыя, абутыя. Наша маці сама ткала, прала, шыла. У хаце сталі кросны. К Вялікадню ў кожнага з нас было па новай кашулі ці па новай сукенцы. Адным словам, жылі мы нядрэнна. А ўсё таму, што маці і бацька без работы ніколі не сядзелі.

Бацька працаваў жывёлаводам. Цяляты і калгасе былі такімі ўжормленымі, што нават з раёна прыязджалі фатаграфавачы. І ў хаце мелася свая гаспадарка: кароўка, двое парастак, авечкі, гусі, куры. Гаспадарку трэба было трымаць абавязкова: інакш вялікую сям'ю не пракорміш. Мелі 50 ко-

так агарода. Цэлы год саджалі, палолі, збіралі, капалі... Пакуль бацькі працавалі ў калгасе, дзеці таксама былі заняты справой. Кожнаму на дзень размяркоўвалася работа. Старэйшыя выконвалі больш цяжкія абавязкі: цягалі ваду, кармілі і пасвілі скаціну, рвалі траваў... Малыя гулялі, рабілі з ачуж лялек.

— Дысцыпліна ў нас была. Сказалі бацькі зрабіць — павінна быць зроблена. Ніякіх «я не буду» і «я не хачу». У нас такога не разумелі, — дадае Надзея Міхайлаўна.

Маці памерла ў 1983 годзе. Ёй толькі 87-ы год. Бацькі не стала яшчэ раней. — Дзеці не прадаюць «радзіму». Дзеці гэта найвялікшай здарадай. Хата, дзе яны нарадзіліся і выраслі, стала месцам, якое іх яднае. Тут яны сустракаюцца, збіраюцца на венты, прыязджаюць і напярэдадні больш сумных дат... На мясцовых могілках пахаваны бацькі, браты і сёстры. І гэтыя 17 могілак заўсёды дагледжаныя, бо іх ёсць каму наведваць. Хоць цяпер ужо і не так часта, але на кожную Радаўніцу хто-небудзь ды і прыедзе.

ФАШЫСТЫ, перасоўваючы на машынах і матацыклах, спешна ўцякалі. І каб хоць на кароткі час затрымаць наўступленне нашых войскаў, пакідалі ў населеных пунктах невялікія каманды «факельшчыкаў». Яны спальвалі вёскі, вялі па надыходзячых савецкіх войсках мінамётны агонь. Толькі сваю чорную справу немцы рабілі на працягу ўсіх гадоў акупацыі: рабавалі жыхароў, забівалі тых, хто трапіў на вочы, палілі вёскі, многія з якіх не адрадзіліся.

Хатынскі лёс напаткаў і вёску Карпачы. На гэтым месцы, дзе маглі б гаманіць дзеці, моўчкі шамаццэ бярозавыя лісточкі. Тут, у чыстым полі, нават ніякі камень не нагадвае пра былую трагедыю. І каб не мясцовы гісторык Мікалай Стальмакоў, пра яе ўвогуле ніхто б не ведаў. Нават ён сам.

— Калі я быў у Мінску на курсах, давялося паехаць на экскурсію ў Хатынь, — расказвае Мікалай Ягоравіч. — Там на могілках вёскак, спаленых разам з жыхарамі і не адноўленых пасля вайны, сярэд 186 урнаў я убачыў і магільку вёскі нашага раёна. Тады я ўпершыню даведаўся пра лёс Карпачоў.

«Як гэта так, што клімаўчане не ведаюць, што час ад часу ходзяць, лічы, па могілках!», — усхвалявана думай ён. Прыехаўшы на малую радзіму, Мікалай Стальмакоў вырашыў выправіць несправядліваю недарачнасць. Яго як гісторыка гэта вельмі зацікавіла Сеў на ровар і паехаў на месца былой вёскі. Там — поле, побач — ні душы. Вырасьлі праехацца па суседніх вёсках. І недарэмна: пажацка адшукаць сведка.

ХАТЫНСКІ ЛЁС КАРПАЧОЎ

Жыхары вёскі Канахоўка Марфа Шаршнёва, Таццяна і Яўген Галынскія выпадкова сталі сведкамі той жудаснай трагедыі. Яны і расказалі, што ў Карпачах у асноўным пражывалі яўрэіскае насельніцтва. Яшчэ ў 1918 годзе тут было створана сельскагаспадарчае таварыства па агульнай апрацоўцы зямлі — Карпачоўскае.

Падчас акупацыі Клімавіцкага раёна, у канцы кастрычніка — пачатку лістапада 1941 года, фашысты пачалі расстрэльваць яўрэяў. У адзін з вясенскіх дзён карнікі ўвараліся ў Карпачы. Дванаццацігадовы Яўген Галынскі, гуляючы на падарку, раптам пачуў страшэнныя крыкі. Імгненна падбег да моста і літаральна да яго прылі: праз шычліну ён убачыў жудасную карціну.

Фашысты акружылі вёску і пачалі выганяць з хат усіх жыхароў. Падганяючы іх прыкладамі, падвалі да возера. Па ўсёй вуліцы разносіліся плач і крыкі дзяцей і дарослых. Яны ўжо здагадваліся, што іх чакае. Некаторыя спрабавалі ўцячы, але адразу трапілі пад аўтаматныя чэргі.

— На гэтым месцы быў выкапаны роў даўжынёй метраў 25-30, — паказвае гісторык. — Сюды падганялі

людзей і ставілі іх тварамі да яго. Затым стралялі ў галаву. Яны падалі ў роў. У забітых нелюдзі вырываўлі зубы з залатымі каронкамі. Пасля роў закапалі, а вёску спалілі. Зрабіўшы сваю чорную справу, фашысты паехалі. Сведкі бачылі, як яшчэ зямля ворушылася...

У адзін момант не стала 12 двароў, пайшлі з жыцця 63 жыхары. Гэтыя звесткі сталі вядомымі дзякуючы Мікалаю Ягоравічу, які разам са сведкамі і жыхарамі суседніх вёскак падлічвалі колькасць насельніцтва кожнага двара былых Карпачоў. Так пра спаленую вёску даведваліся і ў мясцовым музеі.

— Пазней стала вядома, што астанкі загінулых былі перапахаваны ў 1960 годзе на могілках вёскі Бабічына, — працягвае Мікалай Стальмакоў. — Пра гэта расказаў мясцовы фельчар, які браў у гэтым удзел.

Гісторык упэўнены, што на месцы, дзе была спалена вёска, трэба паставіць калі не помнік, то хоць бы якую-небудзь таблічку, якая сведчыла б пра мінулую трагедыю. «Крыўдна, што гэты куточак беларускай зямлі абыходзяць людзі. Балоча, што пра лёс былой вёскі не ведае сучаснае пакаленне», — дадае мужчына. І не ва ўсім мае рацыю: ужо ведае. Дзякуючы яму! Менавіта Мікалай Стальмакоў першым пачаў тут праводзіць экскурсіі для дзяцей.

...Прайшоў час. А таблічкі яшчэ няма. Увогуле, няма ніякай адметнай пазнак. А Карпачы, між іншым, — адзіная спаленая разам з жыхарамі вёска ў Клімавіцкім раёне! І пра гэта ведаюць толькі Мікалай Ягоравіч ды яшчэ некалькі чалавек. Астатнія, напэўна, даведваюцца, калі пабудуць у Хатыні. І тое, калі ўважліва перачытаюць на жыхлівым могілніку вёскак усё іх назвы.

«На гэтым месцы быў выкапаны роў даўжынёй метраў 25-30 — паказвае гісторык Мікалай СТАЛЬМАКОЎ, расказваючы пра хатынскі лёс, які напаткаў вёску Карпачы. Сюды падганялі людзей і ставілі іх тварамі да яго. Затым стралялі ў галаву».

Матэрыялы паласы падрыхтавалі Вераніка КАНЮТА, Марына БЕГУНKOBA (фота). Клімавіцкі раён.

70 гадоў таму

«ДЗЕНЬ ВYZВАЛЕННЯ БЫЎ СОНЕЧНЫМ...»

28 верасня 1943 года — дзень вызвалення раённага цэнтра Касцюковічы Магілёўскай вобласці ад фашысцкіх войскаў. У гонар 70-годдзя гэтай вялікай і радаснай падзеі сваімі ўспамінамі са «Звяздай» падзяліліся Леў Мінавіч Белянінаў і Іван Фёдаравіч Каплуноў.

СТРАШНА І РАДАСНА

— Мне было 10 гадоў, калі вызвалілі Касцюковічы, — узгадвае Леў Мінавіч Белянінаў. — Наш дом спалілі, бацька загінуў на фронце, маці адна гадавала мяне і старэйшую сястру, мы выжывалі як маглі. Жылі па некалькі сем'яў у ацалелых дамах.

Касцюковіцкія вэтэраны Іван КАПЛУНОЎ і Леў БЕЛЯНИНАЎ.

Камандуючы 3-й арміі генерал-лейтэнант А. Гарбатаў (верхні рад, трэці злева) сярод жыхароў Касцюковіч, якія прывезлі абоз для Чырвонай Арміі.

Ён у той час яшчэ не быў школьнікам: павінен быў ісці ў першы клас у 1941 годзе, але пачалася вайна. Аднак і адразу пасля вызвалення гэтага не здарылася. Школа запрацавала ў 1943 годзе, да кастрычніцкіх святаў, але ў малага не было абутку. Зусім не было, таму ў той год яму выпала сядзець на пенцы.

— Дзень вызвалення Касцюковіч я памятаю вельмі добра, — узгадвае сёння 80-гадовае пенсіянер. — Усё было хутка, доўжылася менш за суткі. Пачаліся артылерыйскія абстрэлы, чуліся гукі баёў паблізу. У гэтай вечаровай кананадзе мы вырашылі ўцячы ў лес, каб перасядзець бай. Да нас далучыліся суседзі. Мы пабеглі, але нас затрымалі немцы: «Цірук, назад».

Таму дарослыя і дзеці схаваліся ў алейніку каля агародаў на Бальнінцкай вуліцы. Ярка за гэтай вуліцы немцы вырашылі падпаліць дамы, каб не даць прарвацца савецкім войскам.

— Рабілі гэта немцы метадычна, — працягвае Белянінаў. — Яны заходзілі ў хаты і падпальвалі іх знутры. Калі ад палымя пачынаў валіцца дах, пераходзілі да наступнага будынка. Адна жанчына пачала плакаць: забылася выпусціць цяля. Яе не пусцілі. Навокал так гарэла, што нам у куштах было гарача.

Але хлопчыкі ёсць хлопчыкі: і калі шчыра, то ў тую ноч яму запомніліся не толькі жахі, але і... нечаканая прыгожасць. Узрываліся сарады, адсвечваючы рознымі колерамі ў начной цемры кулі — гэта было і страшна, і цікава адначасова.

— А дзень вызвалення быў сонечным, — усміхаецца Леў Мінавіч. — Заціхла ўсё навокал, савецкія салдаты пікалі гармаў праз рэчку. А немцы ўжо ўцяклі... Мы, задовольныя, выскачылі да нашых. Я тады пабачыў, што яны былі ўжо добра экіпіраваныя, у пагонах. Не такія гаротныя, як пры адступленні. І жанчыны іх адбывалі і цалавалі. Вызваліцелі прыйшлі!

ЗАБЫЦІ СМАК

Разам з вызваленнем Леў Мінавіч, безумоўна, згадвае і акупацыю. Суровы лагерны рэжым. Стрэл без папярэджання на вуліцы ў каманданці час. Дзікія выхадкі нямецкіх салдатаў, якія забралі сабе усё, што хацелі. Страшныя расстрэлы сем'яў камуністаў і падпольшчыкаў, ўрэзай.

— А як прыйшлі нашы — усё змянілася. І хача першыя пасляваенныя гады мы адчайна спрабавалі выжыць, бо складана было з ежай і адзеннем, але настрой быў зусім іншы. У матэрыяльным плане вельмі цяжка жылі да 1947 года. Нам чаго было сеяць: усё паелі, каб не згінуць зусім. Што я толькі ні пераў за тым часам!

Дзеці і дарослыя варылі шчаўе, лебяду, гнілуку бульбу. Калі нехта даваў малака, то гэта было вялікім святам. Аднак часцей маці ўдавалася раздаць бульбяныя лупіны.

— Суп з іх быў горкі, горла так драла, што не праглынуць, але ж елі жылі, — расказвае Белянінаў. — Аднойчы наш салдат даў мне кавалак хлеба, добры тал акрайчык, дык я не ведаў, што з ім рабіць. Еў яго толькі да вайны... і... нават смак забыўся. Гэты ж салдат потым даў мне нямецкія боты — адзін большы, другі меншы — і мы з сястрой маглі ў іх выходзіць хачя б па парог, каб падыхаць паветрам.

Пасля вызвалення з'явіўся і харчовы паёк для сям'і фронтавіка: па ім выдавалі тры кілаграмы хлеба, паўкіло цукру і камбіглучу. За хлебам трэба было стаяць у чарзе з вечара, калі з райцы прывязуч — то добра, і адразалі яго адразу на месяц. А вась граваша дапамога па бацьку для сям'і Белянінавых складала толькі 100 рублёў, за якія можна было набыць шланку соку. Леў Мінавіч расказаў, што з нагоды пачатку школьных заняткаў ён і сястра набылі за гэтыя грошы два алоўкі і два шматкі, кожны прамайт па 25 рублёў. У класе было 60 вучняў, за кожнай партай бокам сядзелі чатыры чалавекі. Буквар мела толькі настаўніца,

школьнікі вучыліся пісаць на абрыўках газет, але пасляваенныя дзеці былі шчаслівыя ад таго, што яны свабодныя і што яны вучацца. Можна, таму сам Белянінаў стаў настаўнікам, а потым і дырэктарам школы.

УЗВІЖАННЕ ВYZВАЛЕНЧАЕ

Іван Фёдаравіч Каплуноў падчас вызвалення Касцюковіцкага раёна быў падлеткам. — Я жыў у вёсцы Кавычыны, і нас вызвалілі напярэдадні вызвалення Касцюковіч, 27 верасня, — расказвае вэтэран, якому споўнілася 85 гадоў. — Калі мы жылі ў акупацыі, то ў нашых ясясах дзейнічаў вялікі партызанскі атрад. У мяне быў конь Варончык,

вялікі і прыгожы, я ім вельмі даражыў. Вось з гэтым канем я і дапамагаў партызанам, чым мог.

Іван Фёдаравіч расказвае, як вазіў партызанаў на падрыў чыгункі. У той час хлопец стаяў на варце каля каня, але ведаў, што гэта робіцца дзеля таго, каб спыніць нямецкіх салдат і зброю, якія ехалі на Маскву.

Аднойчы партызанскі атрад адправіўся па заданні штаба ў Прыкарпацце, а ў вёску прыйшлі карнікі. Кавычыцы — адна з чатырох вёсак у Касцюковіцкім раёне, якія спалены гітлераўцамі разам з жыхарамі. Аднак сям'я Каплуновых на чале з дзедом уратавалася ў лес. Калі яны з яго выйшлі — ад хат засталіся

толькі скляпы, з якіх атрымаліся зямлянікі для ацалелых людзей.

— А на дзень вызвалення было праваслаўнае свята Узвiжання, — працягвае расповед Іван Фёдаравіч. — Мы былі халодныя і галодныя. І нават не ведаю, як выжылі. Аднак каня свайго я ніколі не кідаў.

У дзень вызвалення Іван і яго сваякі пабачылі, як рухаюцца савецкія салдаты з боку Браншчыны, і вырашылі вяртацца да сваіх зямлянак у вёсцы. Неўзабаве трапілі пад абстрэл, і іх ледзь не засыпала зямлёй. Потым у вызваленчым віры падлетка з канём падхапілі знаёмыя партызаны, якія імкнуліся абмундзіравацца і атрымаць накіраванне на фронт.

28 верасня 1943 года ў апэратыўнай зводцы Савецкага Інфармбюро паведамлялася: «...На магілёўскім кірунку нашы войскі, працягваючы развіваць наступленне, рушылі наперад ад 10 да 15 кіламетраў і авалодалі г.Мсціславам і г.Касцюковічы, а таксама занялі 500 іншых населеных пунктаў...»

— Мы прыехалі ў адну вёску, а яна гарыць. У адной з хат мясцовыя жыхары знайшлі чатырох немцаў: яны былі зусім маладыя і моцна п'яныя. Іх білі чорнымі галавешкамі ад спаленых хат...

Потым Івана напрасілі дапамагчы канём медсанбату: быў бой, і каля рэчкі Бесядзь ляжалі параненыя салдаты.

— Я і сусед запрагліся і паехалі, — кажа Каплуноў. — Так і было: уздоўж Бесядзь ляжачы параненыя ў наш. Мне наклаці сем чалавек, поўны ваз, сам ішоў побач. Яны так крычалі! Адзін даваў мне аўтамат, прасіў яго застрэліць з-за невыноснага болю. Але ж я не здолеў. Ён плакаў, і пакуль дахвалі да школы, дзе быў шпіталь, намёр. А я вярнуўся дадому. Потым мяне забралі ў войска, служыў 5 гадоў, быў аж на Сахаліне...

МІРУ І СПАКОЮ ЛЮДЗЯМ

Жыццё ў Івана Фёдаравіча і Льва Мінавіча складала па-рознаму, але ўсё ж добра. Цяпер яны — жыхары Касцюковіч, вэтэраны, паважаныя людзі, калегі па літаратурнай справе. Пішучы і чытаючы вершы, у якіх шмат пра вайну і дзяцінства той суровай пары.

— Вайна стала для мяне рубяжом у жыцці, — гаворыць Белянінаў. — Яна ўдарыла па мне: я застаўся без бацькі, без дома, без анічога. Што я бачыў добрага ў дзяцінстве і юнацтве? Давялося шмат перажыць, і я такі не адзін. Нас мільёны. Успаміны бяруць за сэрца. Але самае галоўнае, што нас вызвалілі. Гэта дарагога каштуе.

Іван Фёдаравіч шчасліва ажаніўся з дзяўчынай з роднай вёскі, якая жыла праз чатыры дамы ад яго. У іх нарадзілася 5 сыноў, ужо ёсць 12 унучкаў і нават 6 праўнучкаў.

— Я пажадаў бы ўсім міру і спакою на нашай зямлі, — сказаў Леў Мінавіч. — Мне б хацелася таксама, каб людзі больш падтрымлівалі адно аднаго, каб на прыкладзе нашых выпрабаванняў яны здолелі стаць больш спагадлівымі. Са святам вас вызвалілі!

Ілона ІВАНОВА.
Фота аўтара і з архіва Касцюковіцкага раённага краязнаўчага музея.
Аўтар выказвае вялікую падзяку за дапамогу ў падрыхтоўцы артыкула дырэктару Касцюковіцкага раённага краязнаўчага музея Святлане Тыманюк і начальніку аддзела ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі Касцюковіцкага райвыканкама Святлане Старавойтавай.

РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА» ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ ПО ПРОДАЖЕ СОБСТВЕННОСТИ ОАО «БРЕСТСКИЙ ЧУЛОЧНЫЙ КОМБИНАТ»

Номер лота	ЛОТ № 1
Наименование объекта	Капитальное строение (инв. №130/С-30947), площадью 223,3 м ² – здание магазина. Наружные сети теплоснабжения (инв. № 130/С-41623), протяж. 47 м. Наружные сети канализации (инв. № 130/С-41620), протяж. 21,2 м. Наружные сети водоснабжения (инв. № 130/С-41621), протяж. 14,9 м ² . расположенные на земельном участке площадью 0,0224 га.
Местонахождение объекта	Брестская обл., г. Пинск, ул. Первомайская, д. 12
Начальная цена продажи, руб. без НДС	1 400 000 000
Размер задатка, руб.	140 000 000
Право на земельный участок	право постоянного пользования
Условия продажи	без условий
Продавец (Балансодержатель)	ОАО «Брестский чулочный комбинат»
Организатор торгов	РУП «Жилкоммунтехника» Филиал «Центр «Белтехинвентаризация» Брестское областное управление
Срок заключения договора купли-продажи	В течение 20-ти рабочих дней с момента подписания протокола о результатах аукциона
Условия оплаты	В соответствии с заключенным договором купли-продажи
Номер р/с для перечисления задатка	р/с 3012105618108 руб. РБ в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк» по г. Минску, код 153001369, УНП 102353509
Аукцион состоится 4 ноября 2013 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-325 Филиал «Центр «Белтехинвентаризация»	

Для участия в аукционе необходимо предоставить:

1. Заявление на участие в аукционе по установленной форме и подписанное соглашение о правах и обязанностях с Филиалом «Центр «Белтехинвентаризация».
2. Заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка на расчетный счет организатора торгов.
3. Юридическим лицам – резидентом Республики Беларусь – копию документа, подтверждающего государственную регистрацию юридического лица; представителю юридического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
4. Юридическим лицам – нерезидентом Республики Беларусь – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписки из торгового реестра страны (выписка должна быть произведена не ранее чем за 6 месяцев до даты подачи заявления на участие в аукционе); представителю юридического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
5. Индивидуальным предпринимателям – копию документа, подтверждающего государственную регистрацию; представителю индивидуального предпринимателя – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
6. Физическим лицам – представителю физического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность данного представителя.
7. При подаче документов на участие в аукционе физические лица, представители физических и юридических лиц, предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

* Участник аукциона, выигравший торги, оплачивает продавцу НДС в размере 20% от продажной цены объекта, стоимость затрат на организацию и проведение аукционных торгов Поверенному.

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10, каб. 329 в рабочие дни с 9.00 до 17.00. Последний день приема заявлений – 3 ноября 2013 г. до 17.00. Контактный тел.: 8-(0162)- 23-92-59, 21-88-81.

ПРАВИЛА РЕКЛАМНОЙ ИГРЫ «BOURJOIS. Путешествие в Париж!»

1. Организатор: Организатором рекламной игры «BOURJOIS. Путешествие в Париж!» является Иностранное общество с ограниченной ответственностью «Косметика Актив», зарегистрированное в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 190619991 (далее – «Организатор»). Местонахождение Организатора: Республика Беларусь, 220004, г. Минск ул. Амураторская, д. 45, пом. 22, каб. 17. Свидетельство о государственной регистрации коммерческой организации № 0041971 выдано Минским госпромполоком 18 июня 2012 года.

2. Наименование Рекламной игры: «BOURJOIS. Путешествие в Париж!» (далее – «Рекламная игра»).

3. Территория проведения Рекламной игры: Республика Беларусь.

4. Период проведения Рекламной игры: с 01 октября 2013 года по 14 января 2014 года включительно.

5. Регламент деятельности комиссии по проведению Рекламной игры: Для контроля за ходом Рекламной игры Организатором создается комиссия в составе 5 (пяти) человек.

Председателем Комиссии – Басалай Сергей Николаевич, директор ООО «Дольче Вита Фуд».

Члены комиссии: Жук Юлия Ивановна, начальник отдела ИООО «Косметика Актив»; Ивашина Елена Николаевна, заместитель генерального директора по финансово-экономическим вопросам ИООО «Косметика Актив»; Свободник Наталья Александровна – специалист по маркетингу ООО «Дольче Вита Фуд».

Медведева Мария Николаевна – секретарь ИООО «Косметика Актив».

Комиссия по проведению Рекламной игры осуществляет свою деятельность в соответствии с зарегистрированными в установленном порядке правилами данной Рекламной игры. Заседания комиссии по проведению Рекламной игры правомочны при наличии большинства членов ее зарегистрированного состава. Решения комиссии оформляются протоколом, который должен быть подписан всеми присутствующими на заседании членами комиссии.

6. Наименования товаров, в целях стимулирования реализации которых проводится Рекламная игра:

Целью Рекламной игры является стимулирование продаж в Республике Беларусь следующих товаров:

- косметика кремы и сыворотки для лица бренда «Bourjois»;
- BB-крем для лица бренда «Bourjois»;
- корректоры и консилеры для лица бренда «Bourjois»;
- пудры для лица бренда «Bourjois»;
- румяна для лица бренда «Bourjois»;
- тени для ресниц бренда «Bourjois»;
- тени для век бренда «Bourjois»;
- блески для губ бренда «Bourjois»;
- губные помады бренда «Bourjois»; (далее – Товар).

7. Состав и размер призового фонда Рекламной игры и источники его формирования:

Призовой фонд сформирован за счет имущества и денежных средств ИООО «Косметика Актив» в размере 34 278 300 (тридцать четыре миллиона двести семьдесят восемь тысяч триста) белорусских рублей. Состав призового фонда приведен в Таблице №1.

Таблица № 1. Сведения о составе призового фонда Рекламной игры 2013 г.

№	Наименование приза	Количество, шт.	Цена за единицу, бел. руб. (с НДС 20%)	Сумма, бел. руб. (с НДС 20%)	
1	Косметика черно-белая Bourjois (далее «Косметичка»)	1 000	7 976	7 976 400	
2	Туристическая поездка в Париж на 2 (двух) продолжительность 4 ночи в период с 01.12.2013 по 28.02.2014, включающее следующие услуги:	1	26 301 900	26 301 900	
ИТОГО:				x	34 278 300

8. Порядок участия в Рекламной игре:

Участником Рекламной игры может стать любой покупатель (физическое лицо, постоянно проживающее на территории Республики Беларусь), купивший Товар в период с 01 октября 2013 года по 30 ноября 2013 года включительно.

Участники Рекламной игры не могут быть лица, связанные с подготовкой и проведением Рекламной игры, а также члены семей указанных выше лиц.

Для участия в Рекламной игре необходимо в период с 01 октября 2013 года по 30 ноября 2013 года:

1. Приобрести Товар в любом из магазинов, реализующих декоративную косметику бренда «Bourjois» со специальным стикером Рекламной игры «BOURJOIS. Путешествие в Париж!» на территории Республики Беларусь.
2. Стереть защитное покрытие Рекламного стикера и зафиксировать уникальный код, находящийся под защитным покрытием Рекламного стикера, на сайте организатора www.kosmetika-aktiv.by и заполнить Анкету там же. При заполнении анкеты покупатель обязательно должен указать:
 - фамилию, имя, отчество;
 - возраст (полных лет);
 - почтовый адрес;
 - телефон для связи с указанием кода города либо кода мобильного оператора;
 - указав, какой продукт декоративной косметики приобрел;
 - дату покупки;
 - название и адрес магазина;
 - источник получения информации о Рекламной игре.
3. Получить сообщение об успешном прохождении регистрации уникального кода на сайте организатора www.kosmetika-aktiv.by в режиме онлайн после заполнения анкеты и номер, под которым зарегистрирована Анкета.

Наўздагон

ПРА ШТО ДУМАЕ СТУДЭНЦКІ ТЭАТР

Што агульнага паміж «Песнярамі» і стрыптызам?

Я люблю тэатр. З дзяцінства памятаю, як прыкладна раз на месяц мама брала квітку ў тэатр музыкамеды, і мы хадзілі на спектаклі ўсё жмаём. Прыглушанае святло ў зале, урачыста апранутыя людзі, таямнічасць таго, што адбываецца за засонай, сама тэатральная дзея захаплялі і дарылі адчуванне сьвята. Праўда, я так і заставаўся «непрафесійнай» прыхільніцкай тэатра. Тым не менш праглядзіў пастановку міжнароднага фестывалю студэнцкіх тэатраў «Тэатральны кудфар» я наведвала з задавальняючым. І калі спектаклі я магу ацэньваць толькі з пункту гледжання гледача, то студэнцкае жыццё мне, сёлётай выпускніцы інстытута, знаёмае не па чутках.

Такім чынам, паспрабую парававаць пра тое, чым жыве сённяшні студэнцкі тэатр. Увогуле, той тыдзень, які доўжыўся «Тэатральны кудфар», вярнуў мяне не толькі свята дзяцінства, але адкрыў новыя ісціны і даў магчымасць пераасэнсаваць старыя. Прызнаюся, тое, што я пабачыла на сцэне, выклікала ў мяне розныя думкі і пачуцці. Паўставалі дзіўныя, а часам і абсалютна абсурдныя, на першы погляд, сітуацыі: гартэрш, што рэзамаўляе; героі Астроўскага — хіпстарты; грузны, які сцяваюць «Купалінку» па-беларуску... Але ў працэсе прагляду прыходзіла разуменне таго, што усё гэта — жыццёвае і актуальнае. Пастановкі, якія я пабачыла, з усім сваім абсурдам, наватарскім поглядам і сучаснай інтэрпрэтацыяй — як ніколі рэалістычны і запартрабаваны сёння.

І гэта было б немагчыма без адной важнай дэталі: сучасны студэнцкі тэатр не проста стварае перформансы. Ён думае. Пра тое, што гартэрш у спектаклі «Максімаліст» тэатра Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта — не проста гаварка шафа. Гэта зборны вобраз маніпулятара — начальства, улады, бацькоў, сяброў, каханых і славаўтай грамадскай думкі, якая часам знішчае асобу, прымушае яе падпарадкавацца. І вось перад нам ўжо класічны персанаж «Лішняга» чалавека — «максімаліста», рамантыка, які намагаецца захаваць маральнасць і застаецца адзін супраць усіх. Але ці мае рацыю герой? Над гэтым прапаноўвае падумаць спектакль.

Апроч гэтага, студэнцкі тэатр асносуевае, інтэрпрэтуе і робіць змах на святло — класіку. Напрыклад, што можа быць агульнага паміж машыністам метро, гуртом «Бі-2», «Песнярамі»,

мюзіклам «Чыкага» і стрыптызам? Гэты складнік ў адной дзеі аб'яднала труп тэатра БДУ «На балконе», якая паставіла паводле твора Аляксандра Астроўскага «На Усляжскага мудраца хапае праставі» спектакль «Дзёнкн Глушавы». Тут змяшалі хіпстарты і дэпутаты, дворнікі і кородзівяны, хлусы і прастакі... Праз галоўнага (быццам бы адмоўнага) героя выкрываюцца хібы ўсяго «прыстойнага» грамадства.

Сучасны студэнцкі тэатр закранае і зусім будзённыя тэмы. Так, удзельнікі тэатра Дзяржаўнага ўніверсітэта Іліі (Грузія) проста распавялі гледачам пра сваё студэнцкае жыццё ў спектаклі «Арыка до Варыка». Але як яны гэта зрабілі! Трупа лэдзлапа сапраўдны тэатралізаваны канцэрт, які цалкам складаўся з грузінскіх спеваў, танцаў і гучаня музычных інструментаў. І нават субтытры не спатрабіліся — сапраўднае мастацтва глядач бразмае на любой мове. Пры ўсёй, здавалася б, легкадумнасці пастановкі, напрыканцы выступлення артысты ўшанавалі паміж палежных пры падзенні горада Сухумі салдатаў, прывясціўшы гэтай падзеі песню. А таксама адзначылі, што выступаюць на нашай зямлі ўпершыню і праспявалі некалькі куплетаў з «Купалінкі», канчаткова расчулішы сэрцы беларусаў.

Каментарны рэжысёра

Надарты літаратурны тэатр «Жывое слова», які на працягу 48 гадоў працуе на базе БДПУ імя Максіма Танка, на фестывалі «Тэатральны кудфар» паказаў спектакль «Злавіць будучыню» паводле Рэя Брэбэра. Мастаці кіраўнік тэатра Алесь Сівохіна мяркую, што студэнцкія калектывы вабяць гледача сваёй шчырасцю, адкрытасцю да новага і жаданнем эксперыментавання. Але прызнаецца, што сёння ім жывецца няпроста. І справа не толькі ў грашовым пытанні (фінансуюцца студэнцкія тэатры звычайна ўніверсітэтам, на базе якіх існуюць), а ў комплексе прычын.

«Мне складана казаць пра плыні студэнцкіх тэатраў нашай краіны, таму што жонны тэатр — гэта нешта ўнікальнае, — адзначае Алесь Сівохіна. — Думваю, калі параўноўваць тэатры па ўсім свеце, знойдуцца калектывы рознага ўзроўню падрыхтоўкі, з рознымі пастановкамі. Гэтаксіма і ў нас у Беларусі, жонны тэатр павольна актуальны для пэўнай аўдыторыі».

Дзіяна СЕРАДЗІЮК

Два 100-гадовыя юбілеі... у адной сям'і!

Трое жыхароў, якія жывуць цяпер на тэрыторыі нашага сельгаспрадпрыемства, а раней працавалі ў іншых мясцовых калгасах, у розны час адзначылі 100-гадовы юбілей. Шчыра віншаваннем Паўла Васільевіча Жабруна, яго палавініцу па шлюбe Антаніну Васільевну, Івана Пятровіча Гаруна (в. Смаляны) з Днём ва-жальных людзей. Жадаем вам спакойнага жыцця з самымі блізкімі людзьмі, шчодрага даўлення і здароўя, як і ўсім вэтэранам вайны і працы.

УНП 200026258

Вада «ВЕДА» — вера ў наша здароўе!

У Дзень ва-жальных людзей вiншувем вэтэранаў вайны і працы Рэспублікі Беларусь са святам. Жадаем усім бадзёрага настрою і даўлення. А ў гэтым вам дапаможа літная вада «ВЕДА», настоеная на крэмна, што дазваляе захаваць неабходныя арганізму чалавека солі і мікраэлементы прыроднай вады з артэзіянскіх свідравін, надаць ёй непаўторны смак і карысць.

Баранавіцкае КУПП «Водаканал». УНП 200566186

Неспрыяльныя дні і гадзіны ў кастрычніку

- 1, аўторак, 8,00 — 22,00
- 3, чацвер, 22,00 — 24,00
- 4, пятніца, 0,00 — 6,00
- 5, субота, 23,00 — 24,00
- 6, нядзеля, 0,00 — 11,30
- 8, аўторак, 8,00 — 15,30
- 10, чацвер, 13,00 — 18,30
- 12, субота, 3,00 — 21,00
- 14, панядзелак, 22,00 — 23,00
- 16, серада, 1,00 — 24,00
- 17, чацвер, 0,00 — 4,30
- 19, субота, 3,00 — 10,30
- 20, нядзеля, 22,00 — 24,00
- 21, панядзелак, 3,00 — 19,00
- 23, серада, 0,00 — 24,00
- 24, чацвер, 0,00 — 6,30
- 25, пятніца, 22,00 — 24,00
- 26, субота, 0,00 — 19,00
- 28, панядзелак, 15,30 — 24,00
- 29, аўторак, 0,0

Ігуменскі тракт

№ 32 (47)

ГЕРОІ І ТЫЯ, ХТО БЫЎ СУПРАЦЬ ІХ

Чаму падзеі 150-гадовай даўніны дагэтуль выклікаюць спрэчкі?

Тое, што было ў пазамінулым стагоддзі, прайшло праз лёсы розных народаў. Свой погляд на паўстанне (за якім у нас у Беларусі замацавалася імя Каліноўскага) прадставіў польскі бок. У Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь працуе выстава, прысвечаная 150-годдзю паўстання 1863-1864 гг., падрыхтаваная сумесна з Пасольствам Рэспублікі Польшча ў Рэспубліцы Беларусь. Праект арганізаваны на падставе выставы, якая праходзіла ў Рэспубліцы Польшча, частку экспазіцыі займаюць матэрыялы, прэзентаваныя ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь.

Здаецца, што па-рознаму бачацца і ўспрымаюцца тыя падзеі ў Беларусі і Польшчы. І сапраўды, можа, трэба даўжэй працаваць разам, адкрываючы архівы, дакументы, якія ёсць у адной і ў другой краіне, каб з частак складалася адзіная карціна.

Тое, што важна для агульнай гісторыі даты трэба адзначаць разам, было падкрэслена ў словах гасцяў. У прыватнасці, кіраўнік канцэлярыі Прэзідэнта Рэспублікі Польшча Яцэк МІХАЙЛЮСКІ сказаў: «...Мяжа перастае быць бар'ерам і становіцца шанцам, каб супрацоўнічаць, перш за ўсё культурна. У нас выдатная гісторыя, але мы сёння думаем пра сваю будучыню. Адна з назваў выставы: «Смерць — адзіны пераможца. Слава пераможаным!» Тыя, хто загінуў у паўстанні, якое ў Беларусі называюць паўстаннем Каліноўскага, — сапраўдныя пераможцы. Яны пераможцы і ў Польшчы, і ў Беларусі.

Высокія словы сёння можна казаць, аднак ступень іх вышэйшай абумоўленай шмат якія акалічнасці, сярэд якіх ёсць і гістарычныя, і сучасныя. І розніца ва ўспрыманні тых падзей у Польшчы і ў сучаснай Беларусі ўсё ж ёсць. Калі азнаёміцца з матэрыяламі выставы, то можа яе адчуць.

Намеснік міністра культуры РБ Васіль ЧЭРНИК адзначаў:

— Тыя падзеі сёння выклікаюць цікавасць, актыўна абмяркоўваюцца. Дыскусійнасць праблемы тлумачыцца

чыцца недастатковай прапрацоўкай дакументальнай базы, у сувязі з чым сённяшня выстава з'яўляецца вельмі надзейнай. Інфармацыйны матэрыял дакументаў, якія дэманструюцца на выставе, дазваляе ўдакладніць спецыфіку тагачаснай урадавай барацьбы, прааналізаваць сацыяльную структуру ўдзельнікаў руху, высветліць рэгіянальныя асаблівасці паўстання як на тэрыторыі Польшчы, так на беларуска-літоўскіх землях. Сённяшня выстава з'яўляецца спробай аб'яднаць гістарычную паміж двох дзяржаў.

Беларускі гісторык Алена Фірыновіч, даследчыца падзей 1863-1864 гадоў, падкрэсліла магчымасць звярнуцца да першакрыніц, архіўных дакументаў, якія могуць даць адказы на шматлікія пытанні. Выстаўка тым і адметная, што змяшчае рукапісныя і друкаваныя дакументы, а таксама іканграфічныя матэрыялы і фотаздымкі. Частка прадстаўлена Нацыянальным лічбавым архівам Рэспублікі Польшча, ёсць экспанаты з калекцыі Адзінаста мастацкіх рамёстваў і гістарычных каштоўнасцяў Варшаўскага гістарычнага музея. Яны адлюстроўваюць падыход да падзей 1863-1864 гг. польскіх навукоўцаў.

Дарота ЛЕВАНДОўСКАЯ, навуковы супрацоўнік Галоўнага архіва старажытных актаў, адзін з аўтараў выставы, патлумачыла:

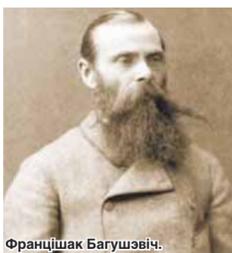
— Нас больш за ўсё цікавілі людзі, мы хацелі паказаць тых, хто змагаўся з адзінай мэтай — дзеяць незалежнасць. Мы хацелі паказаць не толькі герояў, якія ўдзельнічалі ў паўстанні, але і тых, хто быў супраць іх. Таму часткі выставы адлюстроўваюць такія тэмы, як збройная барацьба, палітычныя дзеянні, асобы паўстанцаў, у тым ліку адзіначна роля апошняга кіраўніка Рамуальда Траўгута (таксама быў пакараны смерцю. — **Аўт.**). Іншымі паўстанцамі — у архівах шмат лістоў італьянцаў. Апошняя частка — успаміны ветэранаў-паўстанцаў і пра паўстанне.

Частку экспазіцыі займаюць матэрыялы, падрыхтаваныя Нацыянальным гістарычным музеем Рэспублікі Беларусь.

Ларыса ЦІМОШЫК

Знаходка

7 НЕВЯДОМЫХ КАЛЕН

Францішак Багушэвіч.

Дагэтуль былі вядомыя толькі бацька і маці паэта, а таксама дзядуля Юзаф Багушэвіч. Пра гэта сведчаць і звесткі, якія захоўваюцца ў ДOME-музеі Францішка Багушэвіча ў вёсцы Кушляны. Пэўную інфармацыю можна атрымаць і з дакументаў Жупранскага, Сольскага касцёлаў. Яны сведчаць, што ў Ашмянскім павеце было вельмі шмат розных Багушэвічаў, што прозвішча было даволі распаўсюджаным. Аднак Юрша мае доказы, што знайшоў радавод менавіта тых Багушэвічаў, з сям'і якіх паходзіў паэт.

Унучка паэта ў 1941 годзе была рэпрэсавана савецкімі ўладамі, бо яе муж быў намеснікам каманданта мясцовага аддзялення Арміі Краёвай.

У архіве ў Санкт-Пецярбургу была знойдзена вываданая справа Багушэвічаў. Яны пачалі ствараць яе пасля далучэння землі Ашмянскага павета да Расійскай імперыі ў 1795 годзе. Прычынай таму быў царскі загад, у якім гаварылася, што ўся шляхта павінна пацвердзіць свае правы на дваранства, а дакладней, падаць канкрэтныя выпіскі з архіваў, пацверджаныя архіварыясам, якія сведчаць пра іх паходжанне. Некаторым шляхцічам удалося зрабіць гэта ў першыя ж гады, у іншых справах займала і 30 гадоў. Патрэбны былі доўгатэрміновыя пошукі і шмат грошай на іх. Некаторыя дакументы загінулі падчас войнаў, таму ў гісторыі родаў утвараліся белыя плямы, і людзі не маглі сабраць усё неабходнае хутка. Багушэвічы выводзіліся ў Віленскім Дваранскім дзупцікім сходазе, у прыватнасці, у 1803 і ў 1807 гадах. У 1830 годзе дэпартамент па герольдыі

Даследчыку радаводаў колішняга Ашмянскага павета Васілю Юршу ўдалося адшукаць 7 невядомых раней Васіль Юрша замовіў справу ўласнага роду. Аднак, паколькі яго прозвішча быццам бы там не зафіксавана, ён вырашыў заказаць справу Багушэвіча, які таксама быў ураджэнцам Ашмяншчыны, — навошта ж губляць магчымасць атрымаць дакументы з замежнага архіва, калі палова працы ўжо зроблена? Так і атрымалася, што Васілю Юршу ў рукі трапіў невядомы раней шырокаму колу грамадскасці радавод сям'і Багушэвічаў.

кіруючага сената ў Пецярбургу пачаў разгляд новай справы па дваранстве Багушэвічаў.

Канчатковае ж станоўчае рашэнне па ёй было прынята толькі ў 1861 годзе. Усяго ў гэтай справе, з якой і ўдалося азнаёміцца Васілю Юршу, 240 лістоў. З яе стала вядома гісторыя роду Багушэвічаў...

Яны распісалі свой род, пачынаючы ад Яраслава — гэта самае першае вядомае імя продка Багушэвічаў. Ён жывіў прыкладна ў 1570-х гадах. Валодаў маёнткам Караваяўшчына, Камароўшчына і Гладушчына ў Ашмянскім павеце.

Вядома, што ў Яраслава быў як мінімум адзін сын — Ян (Іван) — які атрымаў у спадчыну тыя ж маёнткі. Магчыма, дзяцей было больш, аднак у справе маюцца згадкі пра аднаго Яна, бо кожны род, калі стварае сваю генеалогію, вёў толькі ўласную прамую лінію, не ўказваючы стрыечных братоў і іншых не самых блізкіх родных.

Ян напісаў завяшчанне ў 1614 годзе (менавіта адсюль вядомае імя бацькі, бо яго называюць тут Іван Яраславіч), у якім адпісаў усё сынам Пятру і Адаму. Так робіцца вядомым ужо наступнае пакаленне.

Гэтыя браты ўзгадваюцца таксама ў рашэнні палаткага суда ў 1626 годзе ў сувязі з зямельнымі спрэчкамі. Яны валодалі ўсё тымі ж маёнткамі Караваяўшчына, Камароўшчына і цяпер ужо Глодава (замест Гладушчына).

У Пятра быў сын Аўгустын, які атрымаў у спадчыну тры гэтыя маёнткі. Яго жонкай была Ганна Астравухаўская.

У Аўгустына быў сын Міхал Юрый, а іначай Георгій. Нарадзіўся ён у 1675 годзе і па бацьку атрымаў тыя ж тры маёнткі. Таксама згадваецца ў сувязі з Палацкім вывадам — магчыма, там яны таксама мелі нейкія землі. Ахрышчаны Міхал Юрый

нікі. Напрыклад, вядома было 7 фальваркаў Кушляны — Сулістроўскіх, Багушэвічаў, Ясвічаў, Лакуціўскіх, Маркоўскіх і гэтак далей. Таму, калі ў побыце казаць Кушляны, то дадалі, чыё.

У Антона Юрыя было 2 сыны, адзін з якіх — ашмянскі ротмістр Казімір (прадзед паэта). У 1774—1783 гадах ён фігуруе як мазырскі скарынік, у 1788 — як ашмянскі ротмістр. Казімір валодаў маёнткам Мігучыны. У дакументах выступае як вяльняны пан. Другая яго жонка — Барбара Позняк, іначай Пожняя (першая не вядомая), — узгадваецца як вяльняная пані ў 1783—1817 гадах.

У тыя часы многія пасады праходзілі ад бацькі да сына. Прауючы з архіўнымі звесткамі, часам можна забытацца, чаму пэўны чалавек з тытула палат-

кі ротмістр, калі пераязджаў у Ашмянскі павет, то першачаскова фігураваў як палаткі ротмістр, а пасля — як ашмянскі. Аднак гэта азначае, што галоўным у такім выпадку было тое, што ён ротмістр, а які — залежала ад месца пражывання. Напрыклад, смаленскі скарынік, прыехаўшы ў Ашмянскі павет, у дакументах мог называцца ашмянскім скарынікам, хоць па іншых звестках такога скарыніка тут не было. Ён быў смаленскім, аднак па дакументах падаецца як ашмянскі, бо на той час жывіў у Ашмянскім павеце.

Імя дзеда паэта — Юзаф — сучаснікам было вядома. Васіль Юрша меў інфармацыю пра яго з некалькіх метрыч, аднак не быў упэўнены, што гэта «той самы» Юзаф. Аднак, азнаёміўшыся з вываданай справай, увесь ланцужок стаў вядомы: імяны жонка, даты і лічыбы супалі — стала магчымым упэўнена свярдаць, што гэта менавіта дзед паэта. Нарадзіўся да 1772 года, памёр да 1820-га. З'яўляўся ашмянскім ротмістрам. Яго жонкай была Альжбета Камінская (бабуля паэта) — таксама са знатнага роду, памерла ў 1848 годзе ў Кушлянах. Удалося адшукаць метрыку 1817 года, у якой напісана, што ў Кушлянах памёр нейкі пан Юзаф Багушэвіч 43-х гадоў і быў пахаваны ля французска-канскага касцёла ў Старой Ашмяне (вёска на беразе ракі Ашмяны, цяпер уваходзіць у склад горада — сучасная вуліца Францішканская). Хутчэй за ўсё, гаворка ідзе пра дзеда паэта.

Бацька паэта Казімір Юзаф, паводле вываданай справы, нарадзіўся ў 1800 годзе ў Кушлянах. Яго хрышчэнымі бацькамі былі вяльняны Ігнат Позняк і Барбара Багушэвічава. Маці паэта Канстанцыя Галаўня паходзіла з-пад мястэчка Рукойні.

Сам паэт, Францішак Бенядзік Багушэвіч нарадзіўся ў 1840 ў Свіраду, быў ахрышчаны ў Рукойнінскім касцёле. Як вядома, жонкай яго была Габрыеля Шкленнік з Мінска. Юрша знайшоў загадку пра Кушляны Шкленнікоўскай, з якой можна зрабіць выснову, што некалі Шкленнікі таксама валодалі адным з маёнткаў Кушляны. Верагодна, там Францішак і пазнаёміўся з будучай жонкай, а ўжо пасля яны (Шкленнікі) пераехалі ў Мінск.

Францішак і Габрыеля Багушэвічы пакінулі дзядзіў Канстанцыю Марыяну і Тамаша Вільгельма. Дзядзючка была ахрышчана ў Канатопе ў 1876 годзе, скончыла кансерваторыю ў Вільні, працавала выкладчыцай музыкі ў ашмянскай гімназіі. Памерла ў 1937 годзе, праз некалькі гадоў пасля смерці мужа Яна Мніховіча (працаваў начальнікам дэпартамент сельскай гаспадаркі, пасля дырэктарам кааператываўнага банка) пахавана ў Жупранах. Тамаш Вільгельм нарадзіўся ў 1881 годзе ў Канатопе, вывучыўся на архітэктара ў Пецярбургу, пэўны час жывіў у Барунах, выкла-

Яны распісалі свой род ад Яраслава, які жывіў прыкладна ў 1570-х гадах.

даў у Віленскім універсітэце. У 1929 годзе па дарозе з Вільні ў Варшаву выкінуўся (магчыма, выпадку) з цяжкай. Першая яго жонка, Юзафа Маркоўская з Кушлянаў, у 1919 годзе, падчас Першай сусветнай вайны, была санітаркай-добраахвотніцай. Перазважваючы параненых, заразілася халерай і ў тым жа годзе памерла ў Вільні (перазахавана ў Кушлянах). Другая жонка — Марыя Пінніцкая з-пад Баруноў — пасля смерці мужа пастрывалася ў манашкі, дзядзёй не мела, памерла ў 1970 годзе.

На Тамашы мужчына лінія паэта згасла. Дочкі Тамаша, унучкі паэта, вывучылі ў ашмянскай гімназіі. Гэта Габрыеля (нарадзілася ў 1909 годзе), Станіслава (1910) і Канстанцыя (1913). Станіслава ў 1941 годзе была рэпрэсавана савецкімі ўладамі, бо яе муж быў намеснікам каманданта мясцовага аддзялення Арміі Краёвай. Калі прыйшлі яго арыштоўваць, то муж дома не аказалася, таму забралі Станіславу з дзэцымі і саслалі ў Сібір. Праз пэўны час справу закрылі з-за адсутнасці складу злачынства.

Можна дадаць, што адна з ліній роду Багушэвічаў, які даследаваў Юрша, яшчэ ў 1830-х гадах была звязана з маёнткам Караваяўшчына Крускаўскага павета; другая ў пачатку 1800-х адгалінавалася ў Мёры. Род значна разросся. Багушэвічы жылі таксама ў маёнтках Вайневічы, Богушы Крускага прыхода, Болтуп і Гамзічы Ашмянскага прыхода, Доргішкі, Самароднікі і Валовікі Гальшанскага прыхода; згадваўся сярэд палаткі, аршанскіх, ваўкавыскіх, мінскіх і грэчыцкіх ураднікаў.

Са сёлай Васіля Юршы запісала Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ

Гарадскія паданні

ЯК БУДАВАЛІ ЭПОХУ: СТАЛІНСКІ АМШР

«Сёння мы прагуляемся па тым Мінску, якім яго хацелі бачыць пасля вайны, — распачала экскурсавод Яўгенія Быц.

— Прыездзем па слядах так званай сталінскага ампіру, хоць гэтая назва абсалютна няправільная. Чаму? Паспрабуем гэта зразумець падчас маршруту». Заінтрыгаваныя, мы накіроўваемся на Кастрычніцкую плошчу да Палаца культуры прафсаюзаў.

ШЛЯХАМ СПРОБ І ПАМЫЛАК

Ля палаца Яўгенія паведаміла, што наша экскурсія пачынаецца з... канца. «Гэты будынак пачыналі ўзводзіць у тыя часы, калі афіцыйным архітэктурным стылем быў той самы сталінскі неакласіцызм, як яго яшчэ называлі. Але скончылі будаўніцтва пасля таго, як гэты стыль быў ушчэнт раскрытыкаваны». Справа ў тым, што ў 1955 годзе на нарадзе СНК СССР быў агучаны даклад «Аб прамысловых і архітэктурных». Тады было вырашана, што архітэктурна мусліла базавацца на ўтылітарнасці, зручнасці і прыгожасці, і ні ў якім разе нельга было ставіць прыгажосць на першае месца, як гэта было ў сталінскім ампіры.

Увогуле, гэта быў стыль, межа якога можна вызначыць літаральна да года: ён панавалі з 1932 па 1955 гады. А пачалося ўсё з таго, што быў аб'яўлены архітэктурны конкурс праектаў Палаца Саветаў у Маскве, які павінен быў стаць самым грандыёзным будынкам сталіцы вялікай дзяржавы. Перамоў праект, у якім на будынку стаяла 100-метровая статуя Леніна. Уся канструкцыя мусліла быць амаль што паўкіламетрывай вышыняй. Для таго, каб яе пабудавалі, знеслі храм Хрыста-Збавіцеля. Але будоўля нават не пачалася, бо стала

з 1929 года. Не меў мастацкай адукацыі і не мог сказаць, чаго дакладна ён хоча. Адзначалася толькі, што архітэктурна мусліла мець рысы вяртання да антычнасці, і разуменне таго, як трэба будаваць, прыходзіла толькі шляхам «спроб і памылак»: пасля таго, як архітэктараў, якія ўвасобілі свае праекты, або рэпрэсавалі, або ўзнагароджвалі.

АСАБЛІВАЯ «МІСІЯ» «ГОРАДА СОНЦА»

Пасля вайны стыль сталінскага ампіру прыйшоў у Мінск. І яго ўвасобленнем стаў цэнтральны праспект горада, якія сёння мае назву Незалежнасці. Прычым забудоўваўся ён у тры чаргі:

першая — ад чыгуначнага вакзала да Кастрычніцкай плошчы, другая — ад Кастрычніцкай да плошчы Перамогі, трэцяя — ад плошчы Перамогі да плошчы Калініна. Далей па праспекце толькі адназначны будынікі можна характарызаваць як прыналежныя да гэтага стылю. Яны вызначаюцца набліжанасцю да старажытнарымскай

вяду ў Маскву. І шлях гэты мусяў «падрыхтаваць» чалавек да ўспрыняцця цэнтра вялікай краіны. Сродкамі гэтай падрыхтоўкі служылі і невыпадковыя прапорцыі (шырыня праспекта і вышыня дамоў суаднесены як 1:2), і прасветы срод масіўнай забудовы ў выглядзе аракі бульварчыкаў (яны з'явіліся толькі ў 1930-х), і самі будынікі. Узводзіліся яны тут не толькі як адміністрацыйныя, але і як жыллыя. Напрыклад, дом, дзе знаходзіцца ўніверсам «Цэнтральны», будавалі для супрацоўнікаў Міністэрства энергетыкі. Або ГУМ, адкрыццё якога ў свой час зрабіла неверагодны фурор. Кажуць, што дазвол на яго будаўніцтва падпісаў асабіста Анастас Мікаеян. Будынак універмага на той час быў надзвычай яркім. Вакол круглых акенцаў размяшчалі пакрытыя біліскай пералістай эмаллю фігуры мужчыны і жанчыны. Што цікава: мужчына — інтэлектуал (бо трымае кнігу), жанчына — сялянка (у яе рудз серп і каласы). Апроч гэтага — невялікія калоны на фасадзе і вельмі вялікія вокны і вітрыны.

ДВА «КАРАЛІ» І ФУТБОЛ НА КАСЦЯХ

Першым на праспекце пад кіраўніцтвам архітэктара Уладзіміра Караля пачалі ўзводзіць будынак Міністэрства ўнутраных спраў (цяпер там месціцца Камітэт дзяржбяспекі), яго фундамент быў закладзены ўжо ў 1946 годзе. У будаўніцтве выкарыстоўваліся апошня навінкі ў тэхналогіях і матэрыялах, на той час гэта ён быў самым сучасным у горадзе, з найлепшымі камунікацыямі. З ім — дакладна, з яго вежай — звязана адна з гарадскіх баек. Міністр дзяржбяспекі БССР Ляўрэнці Цінава хацеў, каб на будынку абавязкова была вежа са шпілем. Але архітэктар Кароль напачатку адмовіў міністру. На што той адказаў: «Ты Кароль у архітэктурі, а я кароль у гэтай краіне. Вежа

будзе, і кропка». Вось там яна быццам бы і з'явілася, а для таго, каб ураўнаважыць ансамбль праспекта, падобную вежу зрабілі і на будынку насупраць. Казалі, Цінава любіў падымцацца на вежу і глядзець адтуль футбольныя матчы на стадыёне «Дынама». Праўда, улічваючы мажну камплексію міністра, наўрад ці ён мог гэта рабіць, ды і тыя, хто там вяртаў, сведчылі, што стадыёна з вежы не відаць.

Між іншым, у архітэктурі «Дынама» таксама прасочваецца стыль сталінскага ампіру. Адзін з яскравых яго элементаў — аркі на уваходзе ў стадыён. Да ўзнікнення спартыўнага аб'екта тут месціліся адны з самых буйных яўрэйскіх могілак. На іх перасталі хаваць яшчэ ў канцы XIX стагоддзя, але людзі працягвалі наведваць магілы сваіх продкаў. Калі ж пачалі будаваць стадыён, нікому не дазволілі перазахавваць астаткі блізкіх ці хаця б

будзе, і кропка». Вось там яна быццам бы і з'явілася, а для таго, каб ураўнаважыць ансамбль праспекта, падобную вежу зрабілі і на будынку насупраць. Казалі, Цінава любіў падымцацца на вежу і глядзець адтуль футбольныя матчы на стадыёне «Дынама». Праўда, улічваючы мажну камплексію міністра, наўрад ці ён мог гэта рабіць, ды і тыя, хто там вяртаў, сведчылі, што стадыёна з вежы не відаць.

Уся гэтая архітэктурная веліч мусліла паказаць, што краіна выжыла пасля вайны.

забраць надмагільныя пліты, каб захаваць памяць пра памерлых сваякоў. Тыя самыя надмагілілі былі выкарыстаны ў фундаменце гэтых прыгожых арака і самаго стадыёна.

Адзін з прыкметных аб'ектаў каля «Дынама» — будынак Мінсельгасхарня. У яго архітэктурны яскрава прасочваецца італьянскі рэнесанс: масіўны фунда-

мент, моцныя калоны, відавочны гарызантальны падзел. Будынак — адзін з адзін з домаў, які пабудавалі беларускі архітэктар, ураджэнец Пінска Іван Жалтоўскі на вуліцы Махавой у Маскве. І гэта не адзіная копія дома Жалтоўскага: такія ж самыя будынікі стаяць амаль ва ўсіх сталіцах былога СССР. У гэтым і адна з адметнасцяў сталінскага ампіру: арыгінальнай творчасці архітэктараў у ім было вельмі мала. У асноўным для забудовы выкарыстоўваліся копіі спраектаваных і ўхваленых вышэйшым партыйным кіраўніцтвам будынкаў.

ШЧАСЦЕ НА ТРОХ «КВАДРАТАХ»

Апроч адміністрацыйных пабудов, у гэты час актыўна ўзводзілі падавыя палаты для «работы з масамі»: правядзення канцэртаў, лекцыяў, пасяджэнняў... «Будавалі іх звычайна на месцах знесеных храмаў, — распавядала экскурсавод, — Бо, па-першае, гэта іх вялі шырокая дарога, а па-другое, гэты такі псіхалагічны момант: людзям трэба ў нешта верыць. І калі вера ў Бога апынулася пад забаронай, яе трэба было нечым змяніць».

Палацы Саветаў і мерапрыемствы, што ладыліся ў іх, выдатна выконвалі функцыю зямлячынна. Іначай як можна растлумачыць тое, што людзі амаль што на адным энтузіязме, жывучы не ў лепшых умовах, будавалі «светлую камуністычную будучыню», у якую верылі?... У 1929 годзе з'явілася пастанова пад назвай «Аб аб'яўленні пошты». Фактычна ў ёй гаварылася аб тым, што абедцаць трэба ўсім разам, жыць — таксама, і

з радаводу Францішка Багушэвіча

Яны распісалі свой род ад Яраслава, які жывіў прыкладна ў 1570-х гадах.

даў у Віленскім універсітэце. У 1929 годзе па дарозе з Вільні ў Варшаву выкінуўся (магчыма, выпадку) з цяжкай. Першая яго жонка, Юзафа Маркоўская з Кушлянаў, у 1919 годзе, падчас Першай сусветнай вайны, была санітаркай-добраахвотніцай. Перазважваючы параненых, заразілася халерай і ў тым жа годзе памерла ў Вільні (перазахавана ў Кушлянах). Другая жонка — Марыя Пінніцкая з-пад Баруноў — пасля смерці мужа пастрывалася ў манашкі, дзядзёй не мела, памерла ў 1970 годзе.

На Тамашы мужчына лінія паэта згасла. Дочкі Тамаша, унучкі паэта, вывучылі ў ашмянскай гімназіі. Гэта Габрыеля (нарадзілася ў 1909 годзе), Станіслава (1910) і Канстанцыя (1913). Станіслава ў 1941 годзе была рэпрэсавана савецкімі ўладамі, бо яе муж быў намеснікам каманданта мясцовага аддзялення Арміі Краёвай. Калі прыйшлі яго арыштоўваць, то муж дома не аказалася, таму забралі Станіславу з дзэцымі і саслалі ў Сібір. Праз пэўны час справу закрылі з-за адсутнасці складу злачынства.

Можна дадаць, што адна з ліній роду Багушэвічаў, які даследаваў Юрша, яшчэ ў 1830-х гадах была звязана з маёнткам Караваяўшчына Крускаўскага павета; другая ў пачатку 1800-х адгалінавалася ў Мёры. Род значна разросся. Багушэвічы жылі таксама ў маёнтках Вайневічы, Богушы Крускага прыхода, Болтуп і Гамзічы Ашмянскага прыхода, Доргішкі, Самароднікі і Валовікі Гальшанскага прыхода; згадваўся сярэд палаткі, аршанскіх, ваўкавыскіх, мінскіх і грэчыцкіх ураднікаў.

Са сёлай Васіля Юршы запісала Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ

Д

«Алімпіада» для чатырохлапых

САМЫМ ЛЕПШЫМ СТАЎ ХАРЛЕЙ!

Больш як 460 сабак з усіх абласцей Беларусі, а таксама з Масквы, Санкт-Пецярбурга, Літвы, Латвіі, Польшчы прыехалі ўдзельнічаць у рэспубліканскай выставе «Залатая восень — 2013». Членамі журы былі эксперты з Польшчы, Украіны, Расіі і Літвы.

«Сабачая алімпіада» прайшла днямі ў старажытным Віцебску — у культурна-гістарычным комплексе «Залатое калыце г. Віцебска «Дзіна». Нягледзячы на тое, што ўваход на выставу для глядачоў быў платным, ахвотных

Тэатралізаваны паказ.

убачыць на свае вочы элітных сабак знайшлося нямала. І надвор'е было прыемным — без дажджу. А колькі цікавага вакол! У выніку тэа, хто прыйшоў убачыць «арыстакратаў» з хвастамі, не пашкадавалі.

Вельмі цікава было назіраць за тым, як гаспадары рытуальна сваіх гадванцаў да паказу на рынку. Напэўна, хвалілася больш, чым іх любімцы. Людзі папраўлялі сабакам прычоскі, зрабленныя перад выставай, літаральна нешта шапталі ў вуша, каб толькі не падвёў і выйграў,

абяцалі смачнае, калі пераможа... Некаторыя сабакаводы прасілі аўтара гэтых радкоў не фатаграфавалі іх і сабак да выхаду на рынг, бо вераць у прыкмету, што нельга фатаграфавалі да конкурснага паказу.

А як прыемна было глядзець на дам з сабакамі! У некаторых прыгажунь нават валасы былі «ў колер» з акрасам іх чатырохногага сьцяра. Адным словам, глядзеліся вельмі гарманічна.

Сярод сабак, якія выходзілі на рынг, былі прадстаўнікі парод, назвы якіх большасць людзей, далёкіх ад кіналогіі, неведомыя: японскі хін, сіба іну, піці брабансон, шы тцу, бішон фрызэ...

— Усё тут каля 70 парод. Нашы выставы лічацца вельмі прэстыжнымі, праходзяць два разы ў год. Чарговая — вясной наступнага года, — расказвае Аляксандр САРОКА, старшыня савета віцебскага грамадскага аб'яднання «Кінолаг».

Цікава, што за «золата» і іншыя прызавы месцы змагаліся сабакі розных узростаў: ад нядаўніх шчанюкоў, якія ўпершыню бяруць удзел у выставе, да «ветэранаў». Слаборанцы, такім чынам, праводзіліся сярод бэбіаў, юніёраў... А ўсё было выбраны пераможцы і прызёры ў 10 груп. Дарчы, акрамя ўладальнікаў залатых, сярэбраных і бронзавых медалёў, для ўзнагароджання выклікалі і сабаку, які заваяваў чацвёртае месца. Судзіў такім «даюць шанц паверыць у перспектыву», адзначаюць, што ён — патэнцыйны «класічны» прызёр.

Бадай, самым захапляльным стаў самы першы конкурс — сабак і гаспадароў у строях, а лепш сказаць — у «вобразах». Сярод іншых на рынг выйшлі мама з малым і сабакам у вобразе панды.

Апладысменты выклікалі гаспадар і сабака — «алені», «Салоха» і «чорт», «Карабас Барабас» з гадванцамі і гэтак далей. Выйгралі «панды».

Лепшым сабакам выставы стаў віцебскі мопс па мянушцы Харлей Дэвідсан.

— Ён — прадстаўнік ужо пятага пакалення мопсаў, якіх я гадую ў сваім пітомніку «Аса», яму 2,5 года. Сабакамі займаюся каля 20 гадоў, —

Пераможца выставы Харлей Дэвідсан і гаспадыня Святлана Трутчанка.

расказвае Святлана Трутчанка, гаспадыня Харлея.

Спадарыня Трутчанка, калі аб'явілі, што яе Харлей — самы «круты», літаральна цалавалася з ім і падкідала сабакчу, як малое дзіця, а вішаванні прымала, быццам пераможца Алімпійскіх гульняў. Тыя, у каго няма пародыстага сабакі, наўрад ці зразумеюць, як прыемна быць уладаром сабакі №1 на такой прэстыжнай выставе.

Удзельнікі выставы з-за мяжы высока ацанілі ўзровень арганізацыі мерапрыемства. А тых, хто ў першы раз прыехаў у Віцебск, падчас размовы з нашым карэспандэнтам падзяляліся вельмі прыемнымі ўражаннямі ад наведвання горада і гасціннасці мясцовых жыхароў. Некаторыя паведалі, што збіраюцца ў наступным годзе прыехаць у Мінск — на чэмпіянат свету па хакеі. Праўда, з сабакамі ці не — не ўдакладнілі.

Аляксандр ПУКШАНСКІ. Фота аўтара

ДЗЯКУЙ ЗА ПАДАРУНК!
Віншум нашых доўгажыхароў **ГРЫГАРОВІЧ Вольгу Мікалаеўну (в. Лябузы)** і **АДАСЬКА Алену Каханічыўну (в. Літва)**, якім больш за 100 год, з дням пажылых людзей. Жадаем ім многа радасці, здароўя і даўгажыцця. Дзякуй прапоўнаму калектыву Ляхавіцкага кансервавага заводу (дырэктар Леанід Паўлавіч Лейчанка) за падарункі, выдзеленыя для нашых былых калегініц з нагоды ўрачыстай падзеі.

Праўленне і камітэт прафсаюза СВК «Даравя» Ляхавіцкага раёна. УНН 200344612

ШАНАВАЦЬ МІР НА ЗЯМЛІ
У Дзень пажылых людзей з прыемнасцю вішуча са святам старэйшым жыхароў вёскі Альпене **ЗЯНОВІЧ-ЛЯШКЕВІЧ-АЛЬПЕНСКУЮ Марыю Андрэеўну**, 1918 года нараджэння. А таксама ветэрану вайны і працы ранейшага калгаса «За Радзіму». Дарчы, за сваю Айчыну аддалі жыццё 112 вяскоўцаў сельскага Савета. Будзем помніць пра гэта, а заўважым мір і спакой на беларускай зямлі.
Ад імя праўлення і камітэта прафсаюза Мікалай Васільевіч **МІСЮРА**, старшыня СВК «Вельміцкі» Столінскага раёна. УНН 200114897

Нефармат СЯМ'Я, ДЗЕЦІ, КВАТЭРЫ...

Нядаўна дзяслоўца быў на адным прыёме грамадзян. Прыйшла жанчына, шматдзетная маці. Яна скардзілася на кіраўніка сельгаспрадпрыемства, які дае ёй так званы «прэзідэнцкі домік» не ў той вёсцы, у якой яна хоча. Сталі разбірацца, і высветлілася, што маці чатырох дзяцей жыве зараз у калгасным доме — звычайнай вясковай хаце без выгод. Ёй прапанавалі новы дом з усімі выгодамі ў вёсцы за тры кіламетры ад той, дзе заўняўца пражывае зараз. Бо ў «яе» вёсцы жыллё выдзяляюць спецыялістам і работнікам жывёлагадоўчай фермы. Наша геранія таксама не супраць працаваць на згаданай ферме. Але ёсць нюанс: супраць сам работадаўца.

На гэтай ферме, якая ўяўляе сабой сучасны механізаваны комплекс, атрымліваюць ад каровы па сем тысяч літраў. Тут працуюць высокакваліфікаваныя аператары. А ў нашай гераніі за ўсё жыццё назбіралася толькі 13 месцаў працоўнага стажу, ды і тое не даярчай. Тут ужо чыжка папракнучы работадаўцу за тое, што ён выбірае кадры. Мае права.

У гэтай сітуацыі вясковая жанчына мае выбар: перайсці ў сучасны дом, які выдзяляюць бясплатна, альбо, калі душа зусім не ляжыць да суседняй вёскі, адрамантаваць цяперашняе жыллё і жыць, нічога не мяняючы. Яна на гэта не згодная: абшыла раённыя, абласныя інстанцыі, абцяла звартацца на самы верх. Яна ж — шматдзетная маці.

І хацелася б паспачыць жанчыне, толькі не вельмі атрымліваецца — перашкаджае непрыемны асідак. Надта ж патрабавальная ў яе пазіцыя: дайце, вы павінны, вы абавязаны. Так, мы ўсе абавязаны тым людзям, якія нараджаюць шмат дзяцей і няяк ратуюць дэмаграфічную сітуацыю. Я сто разоў за падтрымку тых сямей, што свядома нараджаюць, займаюцца выхаваннем дзяцей, не шкадуюць ні сіл, ні здароўя. Я да зямлі гаюва пакланіцца тым мам, якія, паводле слоў патрыярха Кірыла, прысвяцілі сябе служэнню дзецям. Але... апошнім часам з'явілася тэндэнцыя, пра якую мы гаворым сарамліва альбо не гаворым наогул. Некаторыя суайчыніцы і суайчынікі разглядаюць дзяцей як найпрасцейшы сродак атрымання бясплатнага жылля, розных ільгот і выплат. Восі і настаўнікі адзначаюць, што далёка не ўсе дзеці з так званых сацыяльных дамоў прыходзяць у клас дагледжаныя. У адну са школ брэсцкага микраараёна «Вулька» дачку ў пер-

шы клас 1 верасня прывяла маці на добрым падпітку. Яна адзначыла зранку Дзень ведаў (!) і павіла дзіця ў школу. Чаму навучыцца дома тая першакласніца? І такія прыклады, на вялікі жаль, не адзінаковыя.

І ўжо суседзі расказваюць, як некаторыя бацькі сямействаў, што атрымалі жыллё бясплатна ад дзяржавы, злویжваюць спіртным, а дзецям надаюць мінімум увагі. Выходзіць, што... дзеці іх кормяць. «А ценя падае на усіх», — скардзіўся мне нядаўна былы жыхар інтэрната. Мікалай з жонкай у свой час свядома пайшлі на нараджэнне трэцяга дзіцяці, бо, разлічыўшы магчымасці свайго бюджэту, разумелі, што звычайныя крэдыт для іх будзе цяжка выплачваць. Атрымалі крэдыт ільготны, некалькі гадоў таму засяліліся ў новую кватэру. Сям'я ў іх дружная і працавітая, бацькі па-ранейшаму шчыруюць на мэблевай фабрыцы, дзеці не маюць выдатных поспехаў у вучобе, але старанна і выхаваныя. «У нас рабочая сям'я. Я не супраць, калі на маё месца некалі прыйдзе сын», — кажа мой суразмоўца. Зразумела, што сям'я ў яго добрая, пабудаваная на сапраўдным маральным падмурку — на такіх краіна і трымаецца. Але Мікалая непакоіць, што ўсе тры яго дзеці ў школах назіраюць п'янае суседзтва і іх разбэшчанаць. «Цяпер у іх п'яцёра дзяцей, сям'ю падтрымлівае дзяржава. Ім далі бясплатнае жыллё, дзеці за кошт бюджэту харчуюцца ў школе, рэгулярна атрымліваюць дапамогу. Што ж, я згодны. Але маецца на ўвазе, што яны вырастуць, пачнуць працаваць і падтрымліваць дзяржаву, зарабляць грошы для пенсій, іншых сацыяльных патрэб, — разважае рабочы чалавек. — Толькі ў гэтым я не упэўнены. З такім прыкладам і такім выхаваннем яны самі могуць сесці на шыю дзяржаве». Я не знайшла слоў, каб запярэчыць Мікалаю.

Безумоўна, шматдзетныя сем'і трэба падтрымліваць. Можна нават больш, чым гэта робіцца зараз. Але падыход павінен быць — больш адрасны. Можна, ёсць сэнс асобна разглядаць кожную сям'ю (як, напрыклад, для ўзнагароджання ордэнам Маці). Калі і гэта не выйсе, трэба шукаць інструменты кантролю, у тым ліку грамадскага, за выкананнем бацькоўскіх абавязкаў тымі, хто карыстаецца матэрыяльным дапамогай дзяржавы. У рэшце рэшт, час прымусяць гэта зрабіць.

Святлана ЯСКЕВІЧ

ГОЛАС НІНЫ МАЦЯШ
Унікальным творчым здабыткам з'яўляецца толькі што выдадзеная кніга перакладу Ніны Мацяш «Гарнуса душою да слова».

Томік пераўвасабеленняў на беларускую мову лепшых узорамі украінскай паэзіі выдадзены днямі «Звяздой». Ніна Мацяш ва ўсе гады сваёй творчай рулівацыі трымала ў полі зроку мастацкае слова нашых суседзяў. Тарас Шаўчэнка, Лёся Украінка, Аляксандр Гаўрылюк, Ліна Кастэнка, Мая Льювіч, Пятро Мах, Васіль Гэй, Валодзімер Барна, Аляксандра Кавалева, Ніна Горык — менавіта да іх здабыткаў гарнулася душой і сэрцам выдатная берасцейская паэтэса, чый жыццёвы шлях, на вялікі жаль, абарваўся некалькі гадоў таму. Але і пасля яе смерці пераклады, зробленыя на працягу больш як чатырох дзесяцігоддзяў, працягваюць выдавацца, знаходзяць свайго ўдзячнага чытача.

Да большасці з раздзелу кнігі, якія прысвечаны камусьці са згаданых твораў, Ніна Мацяш напісала адмысловае эсэ. Яны дапамагаюць разгледзець не толькі ўкраінскія пэдагагічныя, але і ўявіць, чаму нашай зямлячкай быў зроблены той ці іншы выбар. Варта заўважыць, што кніга перакладу па сваёй мастацкай напружанасці падаецца не менш цікавай, чым арыгінальны зборнік самой Ніны Мацяш.

Кастусь ЛАДУЦКА.

Даты	Падзеі	Людзі
1653 год — Земскі сабор у Маскве пастанавіў задаволіць просьбу гетмана Багдана Хмяльніцкага і войска Запарожскага аб прыняцці праваслаўнага ўкраінскага народа «пад высокую руку» рускага цара і абвешчаны вайны Польшчы.		
1930 год — у Мінску на базе опернага класа Беларускага музычнага тэхнікума была створана Беларуска студыя оперы і балета (дзеінічала да 25 мая 1933 года). У яе склад увайшлі Л. Александроўска, Р. Млодэк, М. Дзянісаў, І. Балочні і іншыя, якія сталі пасля вядомымі майстрамі опернай сцэны. Пастаўлены оперы «Залаты пеўнік» М. Рымскага-Корсакава, «Кармэн» Ж. Бізе. У 1933 годзе на базе студыі быў адкрыты Беларускі дзяржаўны тэатр оперы і балета (з 1996-га — Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь).		
1937 год — нарадзіўся Андрэй Юр'евіч Мдзівані, вядомы беларускі кампазітар, педагог, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі.		

Было сказана Андрэй ВОЛЯН, палітычны дзеяч, філосаф, ідэолаг Рэфармацыі:

«Калі ты будзеш лайдэакам і не прыкладзеш вялікага намагання і працы, каб уздаваць і ўзраціць закладзенае ў цябе зерне, то замест добраса плёну атрымаеш адзін чартапалах. Талент, які тоіцца ў чалавеку, падобны да іскры. Падзьмеши, надкладзеш распуху — і загарыцца яна яркім пльомем. А перастанеш абцаць і кланіцца пра сваю іскрырку — даведзеш да тэра, што яна ніколі ўжо не засвеціць».

Склад Андрэй МІХАЙЛАУ.

Саламён дзік	Жаночае адзенне	Пэрсанаж, фота 1	Тып суацна	Пэрсанаж, фота 3
Колас	Мігала-апрацоўчая машына	Асвятляльны прыбор	Від равальера	Асновы свята-пояду
Настаяціль мячэй	Спосаб	Пэрсанаж, фота 4	Раман «Ціц»	Пэрсанаж, фота 2
Рухомая частка механізма	Антылод гавалата	Аўтар балета «Жыццё»	Малоды матрос	Народны паэт Беларусі
Верш-легенда	Казачы пидар	Пакаёвая птушка	Настояціль гульні	Вечна-зелёнае дрэва
Работа ўсёй грамадой	Бог лісоў папай	Будынак гарадской управы	Месца для малодцаў	Высакі горная птушка
Бакас	Часкоае аўто	Радок аветы	Торба з лавіцкамі	Шырока-прэная дарога
		Кандытарскі выбар	Урачысты верш	Званно гусеніцы
		«Збор» баксёра	Шыфаныр	Азіяцкі старэйшына
		Радзім факі		

ПРАВЕПЦЕ: КАЛІ ПАСКА, АДАКАВЫ

Клукнак, Торт, Удар, Шафа, Ата, Акустыка.
Дад, Дадна, Тавака, Сп, Пад, Тарак, Інт, «Татра».
Ман, Руб, Мэрга, Аўра, Радна, Танк, Бала-Канарэчка, Холмс, Ддан, Там, Радша, Яхта, Ода, Ода.
Па вертыкалі: Якуб, Атаман, Марпан, Аляксандр, Метат.
Па гарызанталі: Страх, Смяціцца, Ліхтар, Станок.

СЁННЯ

Месца
Апошняя квадра 27 верасня. Месца ў сусур'і Дзевы.

Сонца Усход Захад Даўжыня дня

Мінск — 7.11 18.46 11.35
Віцебск — 7.01 18.36 11.35
Магілёў — 7.01 18.36 11.35
Гомель — 6.57 18.33 11.36
Гродна — 7.27 19.01 11.34
Брэст — 7.26 19.03 11.37

Імяніны
Пр. Арыядна, Ірыны, Соф'і, Барыса, Веньяміна, Івана, Ілар'яна, Міхаіла, Уладзіміра, Яўмена.
К. Дануты, Тэрэзы, Ігара, Марка.

ЗАЎТРА

Геамагнітныя ўзрушэнні

ВІЦЕБСК 757мм рт.ст. 0...+2°C +7...+9°C	22 гадз. 01 гадз.
ГРОДНА 759мм рт.ст. +1...+3°C +6...+8°C	19 гадз. 04 гадз.
МІНСК 749мм рт.ст. 0...+2°C +5...+7°C	16 гадз. 07 гадз.
МАГІЛЕЎ 752мм рт.ст. 0...+2°C +3...+5°C	13 гадз. 10 гадз.
БРЭСТ 757мм рт.ст. +4...+6°C +7...+9°C	
ГОМЕЛЬ 754мм рт.ст. +2...+4°C +6...+8°C	

Абазначэнні:
— няма прыкметных геамагнітных узрушэнняў
— невялікія геамагнітныя узрушэнні
— слабая геамагнітная бура

...у суседзях

ВАРШАВА +8...+10°C	КІЕЎ +6...+8°C	РЫГА +6...+8°C
ВІЛЬНЮС +4...+6°C	МАСКВА +4...+6°C	С-ПЕЦЯРБУРГ +5...+7°C

УСМІХНЕМСЯ

З назіранняў нямецкага фермера. Калі дачка не прыйшла начаваць, то раніца на вышках трэба акуртаней махаць віламі.

Адса, два хлопцы.
— Прывітанне. Ты не ўяўляеш з якой дзючыннай я ўчора пазнаёміўся!
— ?
— Кветкі ёй прыгожыя прынесь...
— А яна што?
— Не купіла...

Тэрапеўт з неразборлівым почыркам, выпісваючы рэцэпт, выпадкова напісаў верш на старажытнашумерскай.

У школе.
— Дзеці, і якое самае галоўнае правіла для пешахода на святлафоры?
— Стаць далей ад лужыны!

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 ад 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар **КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч**.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н.КАРПЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), В.КЛЮЧІК (намеснік галоўнага рэдактара), А.КІЛЯШУК, Л.ЛАХМАНЕНКА, С.ПРОТАС (першы намеснік дырэктара-галоўнага рэдактара), Н.РАСОЛЬКА, С.РАСОЛЬКА, А.СТАПЕЎСкі (намеснік галоўнага рэдактара), В.ЦЕЛЯШУК, Л.ЦІМОШЫК.

НАШ АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмны — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыйны — 287 18 64, падліскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, сакратарыята — 287 05 82, адказны за выпуск дадатка: «Чароная змена» — 282 44 12; «Місцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31; бухгалтары: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: info@zviazda.minsk.by, e-mail: reklama@zviazda.minsk.by (для зваротаў); zvarot@zviazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца суадпавядаючымі з меркаваннямі рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрэсаваныя ёй псымы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдакцыяна ў Рэспубліканскім унітарным прапрыетарстве «Вывадавецтва «Беларускі Дом друку», ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 23.025. Індэкс 63850. Зак. № 4314.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нумар падпісаны ў 19.30 30 верасня 2013 года.